

יוצא לאור לפרשת מטות-מסעי ה'תשפ"ו
(מספר 42-43)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח



יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

הו"ח ר' צבי בן שרה שיחי' סאנדבערג
לרגל יום ההולדת שלו לאויוש"ט, ביום ר"ח מנ"א ה'תשפ"ו
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר
*

נדפס ע"י זוגתו
מרת בלומא תחי'
ומשפחתם שיחיו סאנדבערג

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פ' מטות-מסעי

א. עבודת הגלות - היציאה מהמצרים וגבולים

- ושלימותה בגאולה 3
- הקשר דפ' ערי מקלט ופ' מסעי בכלל לימי בין המצרים - ירידת הגלות בשביל הגאולה; סדר העבודה בגלות באופן דעלי' מדרגא לדרגא; ענין "מכה נפש" ברוחניות; "הצילו העדה"; הוראה לעסקנים; הוראות לימי בין המצרים

ב. השייכות ד"חזק חזק ונתחזק" -

- חזקה משולשת לביהמ"ק השלישי 16
- ההכרזה "חזק חזק ונתחזק", והקשר לפ' מטו"מ, ופעולתה בימי בין המצרים; הוראה מעבודת אהרן שענינו שלום ואהבת ישראל, ולמעלה מהתחלקות; הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה

מסעי - בין המצרים

- ג. העוסק בתורת הבית כאילו בנאו 23
- העוסק בתורת הבית כאילו עוסק בבנינו (תנחומא צו יד)

הוספה / בשורת הגאולה

- ד. משיחות ש"פ מטות-מסעי, ב' מנחם-אב ה'תנש"א 33
- עומדים כבר לאחר סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחר סיום כל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים", ונמצאים כבר "על ירדן ירחו", על סף הגאולה; כבר תוקנה סיבת הגלות; אהבת ישראל בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה
וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל
* * *

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח
ת. נ. צ. ב. ה.
ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

Reprinted with permission of:
"Vaad L'Hafotzas Sichos"
by:

Moshiach Awareness Center,
a Project of:
Enlightenment For The Blind, Inc.
602 North Orange Drive.
Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095
Fax: (323) 934-7092
<http://www.torah4blind.org>
e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

מטות-מסעי ב

עבודת הגלות – היציאה מהמצרים וגבולים ושלמותה בגאולה

א. ידוע מ"ש השל"הי, פרשיות שלשה אלה מטות ומסעי ודברים הם תמיד² בשבתות שבין המצרים, ויש להם שייכות לתוכן ד, בין המצרים. ובפשטות מהענינים שבהם מודגשת השייכות דבין המצרים לפרשת השבוע – ה"ז בשיעור דיום הש"ק, משביעי עד סוף הפרשה:

בשיעור דיום הש"ק נתבארו בארוכה פרטי הדינים דעיר מקלט – והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה גו' מכה נפש בשגגה גו' עד עמדו לפני העדה למשפט גו' ושפטו העדה גו' והצילו העדה וגו'⁴.

ועפ"ז מובן הקשר והשייכות ל, בין המצרים – התחלת החורבן והגלות, דוגמת הגלות ל, עיר מקלט, אשר, הסיבה לזה היא, מפני חטאינו, שזהו"ע, מכה נפש בשגגה.

ועוד והוא העיקר – שלאתר אריכות וקושי הגלות ביותר וביותר, כלו כל

משיחות ש"פ מטות מסעי, מבה"ח מנחם אב ה'תשמ"ט. נדפס בסה"ש ה'תשמ"ט ח"ב ע' 596.

(1) חלק תושב"כ ריש פרשתנו (שסו, א – ועיי"ש ע"ב ואילך).

(2) ולפעמים – גם פ' פינחס, כבקביעות שנה זו, שמטו"מ מחוברין, שאז קורין פ' פינחס בשבת הראשונה ד, בין המצרים.

(3) וכשהפרשיות מטות מסעי מחוברין – השיעור דשביעי דכל ימי השבוע האחד, גם דימי מטות, שהרי בשנה כו' אינה בפ"ע – כ"א חלק מפרשה אחת המתחלת בספר במדבר קאפיטל ל, ב, ומסיימת בקאפיטל לו, יג. כשם שהשיעור דיום ראשון דכל השבוע (בתחלת פ' מטות) הוא שיעור הראשון גם דימי מסעי, כיון ששתי הפרשיות מחוברות ונעשות פרשה אחת (ראה לקו"ש ח"ה ע' 380, ובהערות שם. וש"נ).

(4) מסעי לה, יא ואילך.

(5) דכיון שכל עניני התורה הם נצחיים, הרי, גם בזמן שקיומם במעשה לא שייך בפועל

[ובנדו"ד, שהמצות דעיר מקלט נהגת רק, בזמן שישראל על אדמתן וסנהדרין של ע"א יושבין במקומם המוכן להם בירושלים" (חינוך מצוה תי), ישנם ענינים אלה בעבודה הרוחנית.

(6) "נפש" שהיא הכוללת כל הדרגות שבוה להיותה התחתונה דכל ה, חמשה שמות (שנקראו לה, נפש רוח נשמה חיי יחידה" (ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז).

(7) תניא רפ"ב.

(8) לקו"ת במדבר יג, ג. ובכ"מ.

(9) ראה, "היום יום" כ"א סיון, וכ"ה תמוז.

ובכ"מ.

(10) הלי גירושין ספ"ב.

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה בת אסתר תחיל' נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

וזוגתו מרת רבקה לאה ב"ר נחום ע"ה קרמרמן

נפטרה ביום י"א שבט ה'תש"פ

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' נחום יוסף שיחיו קרמרמן

ר' גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרמן

ר' מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

הוספה

בשורת הגאולה

ב.ב.

ויש להוסיף ולהדגיש הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה – לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא ע"י ביטול סיבת הגלות (שבא ע"י ההיפך דאהבת ישראל¹), שהרי בעמדנו לאחרי סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחרי סיום כל מ"ב המסעות במדבר העמים², נמצאים כבר "על ירדן ירחו"³ (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין⁴), על סף הגאולה, בודאי שכבר נתקנה סיבת הגלות, ולכן, ההדגשה דאהבת ישראל היא – בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחי' היחידה (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח⁵, יחידה הכללית⁶.

(משיחות ש"פ מסות מסעי, ב' מנחם אב תנש"א)



- 1) ראה יומא ט, ב.
- 2) ראה לקו"ת פרשתנו פח, ג ואילך.
- 3) פרשתנו לג, מח.
- 4) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת פרשתנו פט, ב.
- 5) כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב" שקאי על מלך המשיח, קאי גם על כאו"א מישראל שנמשל לכוכב, כיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (ראה לקו"ש ח"ב ע' 599. וש"נ).
- 6) רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד.

תיכף ומיד לעבר הירדן מערבה, ארץ ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה¹⁸. ולכן קורין בשבתות ד"בין המצרים" פ' מסעיו – "מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים", שרומז ומדגיש היציאה מהמעמד דמצרים הא' ונמצאים במצב ד"בין המצרים", היציאה מהגלות אל הגאולה.

ג. ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בסיום וחותם פ' מסעי וכל ספר במדבר – "אלה המצוות והמשפטים אשר צוה ה' ביד משה אל בני ישראל בערבות מואב":

סיום ספר במדבר, הבא בהמשך לסיום הספר שלפניו (ויקרא), "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני" – בא וכולל הספרים שלפניו (כפשוטו הכתוב דסיום הספר – "אלה המצוות והמשפטים אשר צוה ה' גו'²⁰"), כי, ספר החמישי הוא "משנה תורה"²¹, שתווך וכולל מה שנאמר בהספרים שלפניו.

ויש לומר, שהסיום דד' הספרים בפ' מסעי שבסיום ספר במדבר רומז גם

18) להעיר מלקו"ת פרשתנו (שם פט, ב) ש"ירדן ירחו", מלשון ריה, רומז על גילוי בחי' "הריחו ביראת ה'", "מורח ודאין", שנאמר במשיח.

19) להעיר מאוה"ת נ"ך ח"ב ע' א' צנ: ג' שבועות בין המצרים בזמן כמו מדבר במקום, ומקדים רפואה ג' שבתות שבהן . . ו' פעמים ו' עי"ז מכניעים המדבר מ"ב כו' (מ"ב המסעות שבמדבר).

20) שישנן כל המצוות – ד"בהר סיני, ועד סיומן, "בערבות מואב על ירדן ירחו", במשך כל הארבעים שנה.

21) מגילה לא, ב. זח"ג רסא, א. ועוד.

הקיצין¹¹, ולאחר ריבוי "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"¹², כולל ובמיוחד עבודת התשובה, הרי "הבטיחה¹³ תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו"¹⁴, ואין לך אדם מישראל שלא הרהר כו"כ הרהורי תשובה – בודאי ובודאי שכבר יצאו י"ח גלות, ותיכף ומיד נעשה "והצילו העדה", ו"פוטרים אותם"¹⁵, היינו, שכל בני יוצאים מהגלות ובאים אל ארץ אחוזתם, בגאולה האמיתית והשלימה.

ב. וענין זה מרומז גם בהתחלת פרשת מסעי כפרשה בפ"ע:

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים גו'", והולך ומונה כל מ"ב המסעות שהלכו בני ב"מ, מדבר העמים¹⁶, עד למסע האחרון "בערבות מואב על ירדן ירחו"¹⁷, שממנו באים

11) סנהדרין צו, ב.

12) ראה תניא רפ"ז.

13) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

14) ומסיים "ומיד הן נגאלין". ולהעיר גם מאגה"ת (פ"א) בענין ברכת "סלה לנו" * שעל ידה נעשית הסליחה, תיכף ומיד . . בלי שום ספק וס"ס בעולם", ולכן, "נגלאין מיד כמו שאנו מברכין בא"י גואל ישראל".

15) רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ה ה"ז.

16) יחזקאל כ, לה. וראה בחי', אוה"ח (ועוד)

ריש פרשתנו (מסעי). לקו"ת פרשתנו (מסעי) פח, ג ואילך. ובכ"מ.

17) לג, מח.

*) וגם בשבת שאז אין אומרים ברכת סליח לנו - ה"ז מפני שאין צורך באמירת ברכה זו, כיון שכל מלאכתך עשוי כבר, שנעשה כבר מעצמה ובאופן נעלה, שה"ז מצד מעלת השבת - שבת אותיות תש"ב, תשובה עילאה (אגה"ת פ"ט), וכן ענין הגאולה - כי, יום השבת הוא מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בסופה).

לאידך, כשם שהשלימות דמקדש לעת"ל תיעשה דוקא ע"י מה שיגלה ויבוא מן השמים כנ"ל, עד"ו גם במצות הלימוד והעסק בכל פרט וחלק של מעשה הבנין, שגם בזה זקוקים ל"אני מעלה עליהם", שדוקא עי"ז נפעלת תכלית השלימות (דעתה) במצות הבני' שע"י העסק בתורת הבית.

ט. מכל הנ"ל ישנה הוראה מיוחדת לכל בני: ראשית, עד כמה זהו דבר המתאים, ובפרט בימי בין המצרים,

העסק בתורת וצורת הבית מוצאיו ומובאיו וגו', כי עי"ז מקיימים בזמן הגלות את המצוה של בנין הביהמ"ק, ובמילא זה גופא מחליש את הענין של חורבן ביהמ"ק (והגלות בכלל), ומחליש את ימי בין המצרים כו',

וזה גופא פועל, שמכאילו אתם בונים אותו", נעשה בנין ביהמ"ק כפשוטו בגשמיות ע"י משיח צדקנו, ונתגלה בו מיד הביהמ"ק שלמעלה, ובמהרה בימינו ממש.



להסיום ד"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"12 - ד' גלויות, כידוע22 שענין הגלות נחלק בפרטיות לד' מלכויות וגלויות23 (וגלות מצרים ה"ה שורש ומקור דד' המלכויות והגלויות24), אשר, ע"י מעשינו ועבודתינו מהפכים ד' הגלויות לד' גאולות25, ד' לשונות של גאולה.

וענין זה מתגלה לאחר סיום ספר רביעי - שמתכפין ומתחילים ספר חמישי26, דיש לומר שרומז על דרגא החמישית שלמעלה מסדר השתלשלות (למעלה מד' לשונות של גאולה), בחי' "החמישית לפרעה"27, ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"28, וכמרומו גם בהתחלת ספר החמישי - "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל גו'", שכל בני' רואים בגלוי ומראים

(22) ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ.
 (23) כשם שכל סדר ההשתלשלות נחלק לד', כנגד ד' אותיות שם הוי'.
 (24) ש"כ המלכויות נקראו ע"ש מצרים" (ב"ר פט"ז, ה). וראה ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא שגלות מצרים, "שקול ככולם ויותר מהם . . ולכן לא הוזכר בכללם כי הוא בחינה גדולה מכולם".
 (25) ע"י המשכת וגילוי האל"ף, אלופו של עולם, שע"יז נעשה מ"גולה" "גאולה" (ראה ויק"ר ספ"ב. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ).
 (26) להעיר, שספר חמישי קורין לעולם בחודש החמישי (והתחלתו - במנחת שבת מברכים או התחלת חודש החמישי), שבו מודגש ענין הנחמה והגאולה - "מנחם אבי", עי"ז ש"יבוא ארי' במזל ארי' ויבנה אריאל" (יל"ש ירמי' רמז רנט).
 (27) פרעה דקדושה, הלעו"ז דפרעה כפשוטו, מלכות וגלות מצרים, שורש ומקור כל המלכויות והגלויות.
 (28) זח"א רי, א.

(29) ויש לומר, ש"אלה הדברים" כולל גם שלימות הבירור דכל עניני העולם שנכללים בל"ט מלאכות - כמובן מדרשת חז"ל (עה"פ אלה הדברים שבר"פ ויקהל), "דברים הדברים אלה הדברים, אלו שלושם ותשע מלאכות כו" (שבת ע, א).
 (30) ראה לקו"ש ח"א ע' 8. וש"נ.
 (31) להעיר, שבשבת זו מתחילים לימוד מסכת אבות - "משה קבל תורה מסיני" - באופן חדש, וי"ל שרומז גם להגילוי ד"תורה חדשה" ע"י גואל ראשון הוא גואל אחרון.
 (32) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.
 (33) ראה לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.
 (34) לג, נא-גב.

(* ומסרה ליהושע" - שהכניס את ישראל לארץ.

לגבולותי"³⁵, „אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ גו"³⁶, „צו את בני ישראל ונתנו ללוים מנחלת אחוזתם ערים לשבת גו' ארבעים ושמונה עיר"³⁷, עד לסיום הפרשה בדיני „בת יורשת נחלה"³⁸.

וכיון שבערי הלויים נכללים גם ערי מקלט - „ואת הערים אשר נתנו ללוים את שש ערי המקלט גו' ועליהם נתנו ארבעים ושנים עיר"³⁹ - לכן נתבאר כאן פרטי הדינים דעיר מקלט.

אבל, עדיין יש להוסיף בהביאור, ובהקדים:

כיון שבהפרשה כולה מדובר אודות ענינים של גאולה, סיום המסעות והציאה מארץ מצרים, כיבוש וירושת הארץ וחלוקת הארץ - למה בפרשה זו דוקא מאריך הכתוב בפרטי דיני „מכה נפש", ענין בלתי-רצוי בתכלית, וקשור עם עונש גלות, היפך תוכן פ' מסעי, עניני גאולה!?

כלומר, מה שהכתוב מזכיר „ערי המקלט" בקשר לנחלת הלויים, אינו מכריח ביאור פרטי הדינים ד„מכה נפש" (שצריך לנוס לעיר מקלט) בפרשה זו דוקא, שיכולים להתבאר במק"א שנוכר ע"ד ערי מקלט (בפ' ואתחנן⁴⁰ או בפ' שופטים⁴¹ שבהם נזכר

(35) לר, ב.

(36) שם, יז.

(37) לה, ב ואילך.

(38) לו, ח.

(39) לה, ו.

(40) ד, מא ואילך.

(41) יט, ב ואילך.

(42) ובמכ"ש מבפ' משפטים (כא, יב"ג) שאף שהכתוב מדבר אודות „מכה איש" (גם) בשוגג, „ואשר לא צדה גו'", „מ"מ, נאמר רק בכללות „ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה", ואילו בנוגע לפרטי הדברים (עיר מקלט, וכל פרטי הדינים הקשורים בזה) סומך על מ"ש לאחר יותר משני ספרים; ועאכ"כ בנדו"ד, שהענין דעיר מקלט נזכר כאילו בדרך-אגב, בנוגע לנחלת הלויים, בודאי שהי' צריך לבאר פרטי הדינים ד„מכה נפש" (שאין מקומו כאן) בפ' ואתחנן או שופטים, ככפנים.

(43) לכאורה, אפשר לתרץ שהענין ד„מכה נפש" הוא בדוגמת ובהתאם הענינים הבלתי-רצויים שנוכרו בפרטי המסעות, ובלשון המדרש (תנחומא פרשתנו ג. במדבר פכ"ג, ג) „אל הקב"ה (ל) משה מנה להם כל המקומות היכן הכעיסונו". אבל, תירוצו זה אינו מספיק, כי: (א) בתוכן הענינים - ההדגשה בפ' מסעי היא על ה„נטיעה", עקירה לגמרי, ממקומות ומצבים אלו*, ואילו בפרשת ערי מקלט - אף שנאמר „הוצילו העדה", הרי, עיקר האריכות וההדגשה היא על פרטי הענין הבלתי-רצוי ד„מכה נפש". (ב) חילוק נוסף ועיקרי - שהענינים הבלתי-רצויים שבמסעות הם בנוגע להעבר, בזמן היותם במדבר; ואילו הענין הבלתי-רצוי שבפרשת ערי מקלט הוא בנוגע לעתיד, לאחר הכניסה לארץ כנען וכיבוש וחלוקה שלה!

(* ומטעם זה מדגיש הכתוב „מסעות" ולא ה„חניות" - ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 244 ואילך.

שנתלכשה בהאש שלמטה - שמצוה להביא מן ההדיוט⁶⁹

שזה יביא את הנצחיות בהבנין דלעתיד].

ובזה מוסבר טעם השינוי והחילוק שבין ב' דעות הנ"ל - דעת הרמב"ם שמשיה יבנה המקדש, ומה שהזהר ומדרשים כו' אומרים שיבנה בידי שמים:

הרמב"ם הוא ספר של הלכות, שעפ"י הלכה בנין המקדש הוא מצוה המוטלת על ישראל, ולכן הוא מדגיש את החלק של בנין בית המקדש שיבנה ע"י ישראל (ועי"ז הם מקיימים בשלימות את המצוה שעליהם).

משא"כ הענינים שבמקדש דלעתיד שיתגלו בידי שמים - אינם שייכים לחיוב ומצות בנין ביהמ"ק, המוטלים על בני".

אבל המדרש והזהר (פנימיות התורה) מדברים ע"ד השלימות של ביהמ"ק דלעתיד ותכלית המכוון שבו - שזה יעשה ע"י העילוי בביהמ"ק שיעשה מלמעלה, „בניינא דקוב"ה"⁷⁰ - לכן הם מדגישים את הבנין שהי' בידי שמים.

ועפ"יז מובן הענין כמו שהוא לעת"ל, שזה שחלק מהמקדש יתגלה מן השמים, אי"ז מחמת חסרון ח"ו בהבנין שע"י בני"א, ע"י משיח צדקנו.

במעשה הבנין מקיימים את מצות

(69) עירובין סג, א. יומא כא, ב. וראה לקו"ת ר"פ תצא (לד, ג ואילך). יו"כ (סח, ג). סוכות (עה, ד). ברכה (צד, ב). וראה במדבר (יא, א). (70) וז"א וז"ג שנשמנו בהערה 64.

בנין ביהמ"ק בשלימותה, ולאחר זה יתוסף מה שייגלה ויבוא משמים.

ה. עפ"יז יומתק מה שע"י ההתעסקות עתה והלימוד וקרי"י דצורת הבית „אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית", או כהלשון האחר „הואיל ואתם מתעסקין בו כאילו אתם בונים אותו" (ובשתי הקצוות):

מאחר שלכל הדיעות תהי' תכלית השלימות של ביהמ"ק ע"י מה שייגלה ויבוא משמים" - ודוקא חלק זה (שלא ייבנה בפועל ע"י בני"א) גורם את הנצחיות בהביהמ"ק, כמו שאומר הכתובי „אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו", אשר (הבית הראשון והשני הם „בניינא דבר נש דלית בי' קיומא כלל", אבל) הבית השלישי כיון שהוא „בניינא דקוב"ה" יהי' קיים לעולם -

לכאורה צ"ל, שקיום מצות בנין ביהמ"ק בזה"ז ע"י העסק בתורת וצורת הבית צריך ג"כ להיות מעין ודוגמת הבנין בפועל ע"י בני"א לעת"ל - חיוב ומצות הלימוד והעסק בהמדות והתבניות וכו' הידועים לבנ"א, בחלק הבנין שהי' ע"י בני"א⁷¹.

(71) תהלים קכו, א.

(72) ועפ"ז מובן הלשון דשמואל במדרשים (פסיקתא וויקרא) הנ"ל „כאילו אתם בונים אותו", ולא כמ"ש בצורת הבית שם „ונראה לדקדק מלשוננו (דשמואל בפסיקתא*) שאמר בונים בו ולא אמר בונים אותו כו', שמשמעו קצת ממנו, וזה מפני שעניני הבנין הוה סתומים בלתי מפורשים". וראה בהמשך דבריו שם.

(* כ"ה בצורת הבית שם. ולפינו בפסיקתא דר"כ ופס"י „אותו". והלשון „בונים בו" הוא ביל"ש יחזקאל שם.

אבל אי"ז מיושב לגמרי: מאחר שבבנין דלעתיד יהיו כו"כ שינויים ויהיו זקוקים לזה ש"גלה הקב"ה עינינו כו'. . ולהבין הסתום בדברי יחזקאל" - א"כ מהו ההכרח להיות "זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל עניניו" שבמס' מדות?⁶¹

ועפ"י הנ"ל מובן: מכיון שהמ"ע דועשו לי מקדש היא תמידית, י"ל שישנה תמיד המצוה דהעסק בבנין המקדש, כלומר: תוכן המצוה אינו רק בעצם הלימוד והידיעה בתורת הבית, אלא גם בעשיית כל התלוי בישראל שיהי' מוכן ושיוכלו לבנות תיכף⁶², עד שזה פועל ש"אין בנין הבית בטל", כנ"ל.

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

זו כשם שהוא בנוגע להלימוד

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

זו כשם שהוא בנוגע להלימוד

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

וזה שלעתיד יזקקו בפועל לזה ש"גלה הקב"ה עינינו ולהבין הסתום בדברי יחזקאל", או שבכמה ענינים הרי או "כשיבנה משה ואהרן יהא עמנו"⁶³ והם יגלו איך צריך להיות - אי"ז גרעון במצות העסק בלימוד שהוא בגדר בנין ביהמ"ק, אלא זהו עילוי שיתוסף לעת"ל.

גם כאשר יהודי נמצא בגלות צריך ויכול להיות במעמד ומצב של יציאה ממצרים - להתעלות מהמצרים וגבולים להגלות, היינו, שעבודתו בכל עניני תומ"צ היא באופן שאינו מתחשב כלל בקשיי הגלות, אלא עובד עבודתו בכל התוקף דקדושה - שזהו"ע ד"מטות", "חזקים כמטה הזה"⁴⁴, שמורה על תוקף וחוזק הנשמה (בחי' איתן)⁴⁵.

ונקודת הענין - כפתגם הידוע⁴⁶ שהנשמה מלכתחילה לא הלכה בגלות, להיות "חלק אלקה ממעל", למעלה מהמדידה וההגבלה דכל סדר השתלשלות, ובאופן כזה נמשכת ומתגלה גם בירידתה להתלבש בגוף דכאו"א מישראל, בכל מקום ובכל זמן, גם בחשכת הגלות דעקבתא דמשיחא, שגם אז ה"ה "חלק אלקה ממעל ממש", מלשון מישוש, שיכולים לממש בידים⁴⁷, ולכן, גם בזמן ומצב הגלות ה"ה למעלה מהמצרים וגבולים דגלות. וכיון שעיקר מציאותו של יהודי היא הנשמה, "נפשם עיקר וגופם טפל"⁴⁸ - מתעלה גם הגוף (שטפל ובטל אל הנשמה) מהמצרים וגבולים דהגלות, ועד שע"ז נעשית גם היציאה מהגלות כפשוטה ממש.

ימדויק בכתוב "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים",

(49) לקו"ת פרשתנו (מסעי) פה, ג.
(50) שם צא, א.
(51) כי, כל זמן שהעלי' אינה אלא לדרגא שבערך לדרגתו הקודמת, לא חשיב נסיעה אמיתית, שהרי לא נעקר לגמרי מדרגתו הקודמת. ולהעיר מתנאי עקירה בהל' הוצאה בשבת (טשו"ע או"ח סש"מז).
(52) לשון הכתוב - לך לך יב, ט.
(53) תהלים פד, ה.
(54) ראה לקו"ת חכ"ג ס"ע 225 ואילך. וש"נ.

מפרשת מסעי - נסיעה והליכה בעילוי אחר עילוי בהציאה ממצר וגבול:

ובהקדם המאמר הידוע⁵⁵ „התורה מדברת בעליונים ורומזת בתחתונים“, שמוזה מובן בנדו"ד שדיבור התורה בענין „מכה נפש“ הוא „בעליונים“ (ומוזה נשתלשל הרמז בתחתונים), היינו, לא „מכה נפש“ ע"י חטא כפשוטו⁵⁶, „שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה“ (כנ"ל ס"א), או אפילו ע"י חטא מלשון חסרון⁵⁷ כפשוטו, כי אם, ל„מכה נפש“ בדרגא הכי געלית („בעליונים“⁵⁸), בדקות דדקות.

וההסברה בזה:

בענין „מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים“, הליכה ונסיעה ממצר וגבול, ובוזה - מדרגא לדרגא, ישנם חילוקי דרגות באיזו מדה ועד כמה נרגש ה„מצר“ לגבי הדרגא שלמעלה ממנה.

כלומר: יש מצב שיודע שיכול להתעלות לדרגא געלית יותר מדרגתו

55 ע"מ מאמר חקו"ד ח"ג פכ"ב. של"ה יג, ב ואילך. קסא, ואילך.

56 שצו"ג „ונפש כי תחטא - תוהא“ (ח"ג טז, א).

57 פרש"י ויצא לא, לט. וראה לקו"ת פירשנו (מטות) פב, א. ובכ"מ.

58 להעיר, שגם הפירוש ד„מכה נפש“ (לא כפשוטו, אלא) בעבודה הרוחנית - הוא „בעליונים“, ונוסף לזה, ישנו פירוש געלה יותר ב„עליונים“ - שבעבודה הרוחנית גופא מדובר אודות דרגא הכי געלית*.

* ולמעלה מזה - „בעליונים“ ממש, בשורש הענין למעלה (וראה לקמן ט"ט).

בהוה, אבל, עדיין אינו מרגיש שדרגתו בהוה היא „מצר“. וגם כשמרגיש ה„מצר“ שברגא זו, יש חילוקי דרגות במדת ה„מצר“, וככל שיתעלה לדרגא געלית יותר, יגדל יותר רגש ה„מצר“ שברגתו בהוה לגבי דרגא עליונה יותר (ע"ד הידוע⁵⁹ ש„כל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלא ואין ואפס“), ועד להרגש ה„מצר“ כמו ה„מצר“ דארץ מצרים.

ולמעלה מזה - שנגרש אצלו שהשלימות בעבודתו בהוה (לגבי דרגא עליונה יותר) היא לא רק בבחינת „מצר“, אלא שאינה נחשבת ל„עבודה“, ויתירה מזה - שנחשבת כמו חטא, ועד ל„מכה נפש“!

ז. ומכאן למדים הוראה נפלאה באיזו מדה צ"ל הענין ד„מסעי“, הליכה ונסיעה בעילוי אחר עילוי, בעבודת כאו"א מישראל:

יהודי צריך לשמש את קונו באופן שבכל רגע ורגע נרגש שזהו קונו, מנצל כל הכחות שלו וכל זמנו לעבודתו ית' מבלי לבזבז אפילו רגע בחייו⁶⁰ (בידעו ש„אני נבראתי לשמש את קוניי“⁶¹, שכל מציאותו וכל כוחותיו נמצאים ברגע זה כדי לשמש את

59 אגה"ק ס"ב.

60 להעיר ממאמר החכם „אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו“ (ס' החיים (לאחי המהר"ל) יו"ד, א), בה בשעה שצ"ל להיפך, כיון ש„איבוד דמיו“ יכול להחזיר עי"ז שיתוסף יותר מהרגיל לאח"ז, משא"כ „איבוד ימיו“, שכלל שיוסף בעבודתו ביום שלאח"ז, דיו שיפקיע את יום זה, כך, ש„איבוד ימיו“ (כל רגע ורגע ביום) הוא אבידה שאינה חוזרת, כמו „מכה נפש“.

61 משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

וכידוע הנפק"מ להלכה בפועל בנוגע לאל תשת גו' רשע להיות עד חמס⁶².

ויתירה מזו בשייכות לנדו"ד - ענין הגירות: למרות שלצורך הכניסה לברית להתגייר „צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן“⁶³, אעפ"כ „בזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה“⁶⁴ ובוה הגירות כבר מושלמת; וזה ש„כשיבנה ביהמ"ק יביא קרבן“⁶⁴, אינו נוגע להגמר והשלימות של גירותו בזמן הזה⁶⁵.

ו. ע"פ הנ"ל (ס"ג) יש לבאר מ"ש הרמב"ם בפיהמ"ש בהקדמתו בנוגע למס' מדות: „אין בו ענין אחר אלא ספור שהוא זוכר מדת המקדש (של בית

ביהמ"ק (ב"ר ספס"ד) ובזמן שהוא קודם שבטלו הרשיון - קרה לרי"ש שהטה וכתב על פנקסו. וראה בכל הנ"ל שיחת ו' תשרי תשמ"א.

52 משפטים כג, א. טושו"ע חו"מ סו"ס לד. אגה"ת פ"א. וראה קדושין מט, ב (שו"ע אה"ע סי' לח סקל"א). אבל אינו דומה פי' לשון בני"א (דהמקדש) ללשון תורה („רשע“ - בעדות).

ו"צ"ע בהמקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק ולא ידעו שכבר חרב ביהמ"ק. וכן - בזמן ביהמ"ק אולי גם אז אין קרבן מעכב לקידושין כמו ש„אין אומרים כשמעון בן עזאי“ (קדושין שם).

וראה חלקת מחוקק שם סקמ"ד. ב"ש שם סקנה"ה. בית אלקים שם. תשובת חת"ס „קובץ תשובות“ (ירושלים תשל"ג) תשובה כא. שיחת ו' תשרי הנ"ל.

53 רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ג ה"ד. מכריתות ט, א.

54 רמב"ם שם ה"ה, ע"פ כריתות שם.

55 בנוגע לזמן הבית - ראה רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ב. צפע"ג הל' איסו"ב שם ה"ד. וראה ריטב"א יבמות מו, ב סד"ה דיומא. נמוק"י שם ד"ה אנו רבנן בשם ר"י. רע"ב כריתות שם. ובכ"מ.

שני) וצורתו ובנינו וכל ענינו והתועלת שיש בענין ההוא כי כשיבנה ב"ב יש לשמור ולעשות התבניות ההוא והתבניות והצורות והערך מפני שהוא ברוח הקודש⁶⁶ כמו שאמר⁶⁷ הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל“.

ומבאר התו"ט⁶⁸: אע"פ שבנין ביהמ"ק דלעתיד אינו דומה לבנין דבית שני, וכמ"ש הרמב"ם בעצמו בהל' בית הבחירה⁶⁹ ש„בנין העתיד להבנות אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר, ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחזקאל“ - א"כ סו"ס מהי התועלת מכך שיודעים המדות דהביהמ"ק השני.

ומבאר התו"ט, שאעפ"כ יש תועלת בלימוד מס' מדות להבנין דלעתיד, לשם הפרטים שבהם שווה הבית דלעתיד לבית השני והראשון. ואיה"נ, שבבית דלעתיד יהיו שינויים לגבי בנין בית שני, כי „יגלה הקב"ה עינינו . . ולהבין הסתום בדברי יחזקאל ונבנהו, אבל מ"מ צריך לסיפור בנין השני שכן רוב ועיקרי הבנין מיוסדים בתבנית ה' אשר השכיל לדוד ולא ימוט“. וזוהי כוונתו של הרמב"ם בראייתו מהפסוק (שדוד אמר לשלמה) „הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל“⁶⁰.

56 בהוצאת קאפה: והתועלת בכך שכשיבנה לשמור בו אותה צורה ואותו היחס כי אותו היחס מאת ה' כמו שאמר הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל.

57 דה"א כח, יט.

58 בפתיחה למס' מדות.

59 פ"א ה"ד.

60 וראה שו"ת חת"ס יו"ד סרל"ו. או"ח סר"ה. וראה גם בארוכה אוה"ח תרומה כה, ט.

ד. ואת"ל, זהו מרומז ברמב"ם לפני הלכות בית הבחירה, בתחילת ספר עבודה, שמביא את הכתוב⁴¹, "שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך": בהקדמת פסוק זה לפני הל' ביהב"ח וספר עבודה, הוא מרמז ומגלה, שישנו חיוב וציווי ד', "שאלו שלום" (בדיבור וכו'), שזהו הלימוד בהל' ביהב"ח⁴² וס' עבודה⁴³.

באם כוונת הרמב"ם היא שצריכים ללמוד הלכות אלו (רק) בתור, זכר למקדש, הרי ה' לו להביא את הפסוק שממנו זה נלמד בגמרא⁴⁴ – "מנלן דעבדינן זכר למקדש שנאמר⁴⁵ כו' ציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה", בהביאו דוקא את הפסוק, "שאלו שלום ירושלים" מדגיש הרמב"ם שישנו חיוב מיוחד ללמוד ולעסוק בהפרטים ובפרטי הפרטים⁴⁶ (בדרך של "שאלו"⁴⁷

עליהן הכתוב כאילו נבנה ביהמ"ק כו' וע"כ ראוי לאדם להתעסק כו' מסיים, ולא יאמר הרי הן דברים שאין צורך להן בזמן הזה כמו שאומרים רוב בני אדם".

וראה הון עשיר ריש מס' מדות.

(41) תהלים קכב, ו.

(42) כי כמו ש, מקדש תקרא ירושלים כולה" (פיה"מ להרמב"ם ר"ה רפ"ד), כן מובן לאידך, וכפשוטו של ענין, דבירושלים (נכלל) הכוונה (גם) למקדש. ובפרט ע"פ תודיה מאי (זבחים ס, סע"ב) ד, ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואיך יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימא".

(43) ראה לעיל הערה 32 מהל' ת"ת.

(44) ר"ה ל, א. סוכה מא, א.

(45) ירמ"י ל, יו.

(46) ראה בחיי ס"פ ויקהל. צורת הבית להתו"ט בהקדמה. פיה"מ ובאר שבע שצוינו לעיל הערה 28.

(47) להעיר ממש"כ (ראה יג, טו) ודרשת וחקרת ושאלת, ודחול' בזה (סנה' מ, סע"א).

ב, "שלום") של הל' בית הבחירה – לא רק בתור, זכר למקדש" בעבר ובכדי לדעת איך לבנותו בעתיד, אלא זהו חיוב וציווי בבנין ביהמ"ק בהווה, בזמן הזה.

משא"כ מהפסוק (והלשון) "ציון היא דורש אין לה", למדים רק את החיוב של הדרשה, ע"ד זכר.

ועפ"ז נמצא שזה שלומדים הל' בית הבחירה א"ז רק כדי לדעת כיצד לבנותו לעתיד⁴⁸, אלא זהו נוגע גם לחיוב בנינו עכשיו, ע"י העסק בהלכות אלו, ע"י "שאלו שלום ירושלים".

ה. כעין דוגמא לענין הנ"ל בהלכה בפועל, מצינו במצות תשובה וגירות:

שלימות התשובה והכפרה על חטא (בשוגג) היא ע"י וידוי דברים עם קרבן⁴⁹. אעפ"כ רואים, שבזמן הגלות, כאשר א"ז אפשרי להקריב קרבן, נפעלת שלימות הכפרה ע"י תשובה (ווידוי דברים)⁵⁰, מקיימים ע"ז בשלימות את מצות התשובה⁵¹;

(48) ראה הקדמתו לפיה"מ בנוגע למס' מדות – הובא לקמן בפנים.

(49) ראה רמב"ם ריש הל' תשובה. וראה בית אלקים להמבי"ט שער התשובה פ"ב.

(50) באנציקלופדיא תלמודית ערך חטאת (ע' תקג) כותב בפשיטות שאף בומה"ז כו"א צריך לכתוב חיובי חטאת שלו (וש"ו) – ולא ראינו זה כלל (שראי' היא בדבר הרגיל – שד"ח כללים מע' ל כלל עז. וש"ו) וגם אבותינו לא ספרו לנו. – והמקורים שצוינו שם יל"פ בדוחק עכ"פ. ואכ"מ ומבואר במק"א. וראה הערה שלאח"ז.

(51) וצ"ע ברי' ישמעאל ש, כתב על פנקסו כו' לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה" (שבת יב, ב) והרי אין מביאין חטאת נדבה. – ובכל אופן צ"ע דלא אישתמיט שום תנא וכו' לכתוב כן. ולגודל התמי' אולי י"ל ובפשטות: ר' ישמעאל ה' בזמן ר"י בן חנניא שאו ניתנה הרשות לבנות

הקב"ה), ולא עוד, אלא, שעבודתו היא באופן ד, הלוך ונסוע" (מסעי") בעילוי אחר עילוי.

ולאחר כל זה, כשעושה חשבון צדק בנפשו שהי' יכול להוסיף בעבודתו בשלימות נעלית יותר (כפי הכחות שכבר ניתנו לו) – כאפט ער זיך פארן קאפ" שלא זו בלבד שיש "חסרון" בעבודתו, אלא, לגבי האופן היותר נעלה שהי' יכול לשמש את קונו, אינה נחשבת ל, "עבודה", ועד שנחשב כמו חטא (עד ל, "מכה נפש"), בדוגמת העבד שיכול לשמש את אדונו בעבודה נעלית (לפי כשרונותיו הנעלים) ומשמשו בעבודה פחותה, שאין זה נחשב כשימוש לאדונו, ואדרבה כו'.

ה. עפ"ז מובן שהענין ד, "מכה נפש" בעליונים", הוא, שלב הכי נעלה בהציאה ממצר וגבול (לאחר שנימנו "מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"):

לאחר כל עבודתו בכל פרטי המסעות דיציאה ממצרים וגבולים בעילוי אחר עילוי – נרגש אצלו שלגבי המרחב האמיתי נחשבת עבודתו הקודמת (לא רק כ, "מצר", אלא יתירה מזה, שאינה נחשבת כ, שימוש לקונו", ואדרבה) כמו היפך השימוש לקונו, ועד ל, "מכה נפש"!

ובסגנון אחר קצת – בקשר ובשייכות ל, "בין המצרים":

לאחר מ"ב המסעות דיציאה ממצרים שמורה על סיום וגמר העבודה דומן הגלות ב, "מדבר העמים" – נרגש אצלו שהשלימות ד, מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות", לא זו בלבד שנחשבת ל, "מצר" לגבי אופן העבודה דלעתיד

לכוא (כמצות רצונך⁶²), אלא יתירה מזה – שאינה נחשבת לעבודה, ועד שנחשבת לענין הפכי – "מכה נפש"⁶³.

והתבוננות זו פועלת אצלו הענין "מן המיצר" (בין המצרים) קראתי י"ה", שצועק באמת, "עד מתי". . . כיון שרוצה לעבוד את ה' בשלימות; ומה בא למרחב האמיתי – "ענני במרחב י"ה"⁶⁴, בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יתבטל לגמרי כללות ענין המיצר וגבול, כיון שהי' הגילוי דמהותו ועצמותו ית' באופן ש, לא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות את מוריק⁶⁵.

ט. עפ"ז יש לבאר גם תוכן הענין ד, "הצילו העדה":

כיון שמדובר כאן אודות "מכה נפש" כפי שהוא, "בעליונים", עד לדרגא הכי נעלית שהיא בבחינת "מצר" (עד לבחי' ד, "מכה נפש") אך ורק לגבי מרחב (בלי גבול) האמיתי – הרי, ענין זה אינו, "באשמתו" ("מכה נפש

(62) ראה תו"ח ר"פ ויחי, ובכ"מ.

(63) עפ"ז יש לבאר החילוק שבמסעות מודגש בעיקר הענין החיובי, יציאה מהמצר, ואילו בפרשת עיר מקלט מודגש בעיקר הענין השלילי, "מכה נפש" (כנ"ל הערה 43) – כי, כל זמן שנמצאים באמצע העבודה, נרגשת בעיקר ההליכה והנסיעה לדרגא נעלית יותר, היציאה ממצרים; משא"כ כשנבאים לסיים העבודה דומן הגלות (לאחר סיום מ"ב המסעות), ועומדים בסמיכות ממש להכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלימה – אזי נרגש ה, "מצר" שבכללות העבודה דומן הגלות, שאין לה ערך כלל לגבי השלימות דלעתיד לכוא, ועד שנחשבת ל, "מכה נפש" (כבפנים).

(64) תהלים קיח, ה. וראה אוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' אלו.

(65) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו.

בשגגה", כי אם, "האלקים אנה לידו"⁶⁶, היינו, מפני שהקב"ה צמצם את עצמו, כביכול, שלא יאיר אורו הבלתי-מוגבל, וזוהי הסיבה לכך שלאחרי שלימות עבודתו ה"ה עדיין בבחי' "מיצר".

ולא עוד, אלא, שגם הענין ד"מכה נפש" כפשוטו (כפי שרומזת בתחתונים), ענין החטאים, "שפיכת דם וחיות דם דקדושה באדם דקליפה", שע"ז נעשה כללות ענין החורבן והגלות - הוא מפני ש"האלקים אנה לידו", כמ"ש⁶⁷, "נורא עלילה על בני אדם", "עלילה נתלה בו"⁶⁸, ובלשון הקבלה והחסידות - שהשורש דחטא עה"ד⁶⁹ (שורש כל החטאים) הוא מיעוט הירח ע"י הקב"ה כו' עד לצמצום הראשון⁷⁰.

ולכן, והצילו העדה", "פוטרים אותו" - שמתבטל ההעלם וההסתרה, המיצר והגבול, כי, כל כוונת הצמצום אינה אלא בשביל הגילוי, ועד"ז בנוגע לכללות הירידה שע"י החטא, עד לחורבן וגלות (שנשתלשלו מהצמצום הראשון), שהכוונה בזה אינה אלא בשביל העילוי שע"י התשובה, כיתרון האור מן החושך, ולכן, נוסף לכך שמצדו ית' אין ענין של "מיצר"

(71) תניא ספכ"ד.

(72) ודוגמתו בהמסעות - שגם הענינים הבלתי-רצויים הם בפנימיותם התחלת (וחלק מ)העלי' (ראה לקו"ש ח"ח ע' 394 (לקמן ע' 342) ואילך).

(73) אלא שאין צורך ב"חשוכא" בפועל, כי אם, כפי שהענין הוא בתורה* (ע"ד יעקב ועשו האמורים בפרשה - ראה לקו"ש ח"כ ע' 114. וש"נ), ואדרבא, אז נעשה גם העילוי דאתהפכא חשוכא לנהורא (בתורה) באופן נעלה יותר.

(74) ראה ברכות כא, ב. וש"נ.

(75) ודוגמתו בכאו"א מישראל - עשר כחות נפשו.

(76) ר"פ נצבים.

(77) ראה חז"ל פ"ב, א.

(* וכיון שמדובר כאן אודות תושב"כ, ה"ז נפעל ע"י הקריאה בתורה אפילו ע"י ואצל זה ש"לא ידע מאי קאמר", שעולה לתורה ומברך ברכת התורה (ראה הל' ת"ת לאדה"ז ס"ב. וש"נ).

שם³¹ הושווה³² להעסק בהלכות קרבנות) כמובן מלשון המדרש³¹, שעל טענתו של יחזקאל, "עד עכשיו אנו נתונים בגולה בארץ שונאינו ואתה אומר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית כו' וכי יכולין הן לעשות הניח להם עד שיעלו מן הגולה כו'", ענה הקב"ה, "ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל", ולכן שיעסקו בלימוד "צורת הבית כו'" - היינו, שע"י לימוד זה, "בנין ביתי" אינו "בטל"³³.

ו"ל הביאור בזה: המצוה ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"³⁴ היא מ"ע

(35) להעיר מאוה"ח תרומה שם: היא מ"ע כוללת כל הזמנים. . אפילו בגליות כו'. וראה ספרי דבי רב לספרי (ראה יב, י - פי' יד).

(36) ואף ש"בנין בית הבחירה" הוא מה"מצות שהם חובה על הצבור לא כל איש ואיש" (סהמ"צ להרמב"ם בסוף חלק המ"ע) הרי כתב הרמב"ם (הל' ביה"ב פ"א הי"ב): "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמם ובממונם אנשים ונשים".

(37) בפועל, אף שהסיבה העיקרית תלו' בהם דמפני חטאינו כו'.

(38) להעיר מבחי' ויקהל שם: מצוה גדולה היא. ובש"ע אדה"ז א"ח סתרכ"א ס"ט: ומצוה ללמוד ביה"כ משניות יומא כדי שתעלה האמירה במקום הקרבה.

(39) להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ד (מכתבי האריז"ל), "שכל נפש מישראל כו' תקיים כל התרי"ג מצות. . ודיבור ומחשבה הוא לימוד הלכותיהן על דרך שאמרו חכמים כו' שכל העוסק בתורת חטאת כאילו כו'". וראה לקו"ת ר"פ פינחס. ובבאר שבע שם: שכבר קדמונים אחזו עשר שהלמוד והעסק במצות הבלתי נוהגות בזמן הזה יותר הכרחי כו' כי אחר שלשלמותינו צריכים אנו לעיון ומעשה בכל חלקי תורתנו הקדושה ובוהו החלק הבלתי נוהג אי אפשר בו המעשה והעיון והלמוד בו יספיק לנו לעיון ומעשה יחד.

(40) להעיר מפיה"מ להרמב"ם מנחות שם, שלאחרי שמביא, "כל העוסק בתורה כאילו הקריב כו' ואמרו ת"ת העוסקים בהלכות עבודה מעלה

(31) תנחומא שם.

(32) "ואם ברצונך לידע (האמור לפנ"ז בקרבנות, "שאני מעלה עליכם כאילו בקרבנות אתם עוסקים") בא וראה כשהקב"ה מראה ליחזקאל את צורת הבית כו'". וגם בפסיקתא וביק"ר הובאו בהמשך אחד. ובהל' ת"ת שם (הנ"ל הערה 25) שמצד כל העוסק כו' "נכון הדבר אם אפשר לו ללמוד הלכות כל הקרבנות בשלימות וכל העבודות שבמקדש והלכות המקדש וכל כליו כמבואר באר היטב בחיבור הרמב"ם ז"ל בס' עבודה וסי' קרבנות".

(33) והיינו דה"כאילו" הוא לא רק על עוסקים בבנין הבית, על מעשה ה"גברא" דנחשב כאילו האדם עוסק בבנין הבית, כ"א גם על החפצא של (בנין) הבית*. וכמודגש בלשון הפסיקתא, ויק"ר ויל"ש** שם, "הואיל ואתם מתעסקים בו כאילו אתם בונים אותו (בו)". ובמנחות שם: אלו ת"ת העוסקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם. וראה שיחת ש"פ ראה תש"מ.

(34) תרומה כה, ה. רמב"ם ריש הל' בית הבחירה.

(* ראה לעיל הערה 28 ובשוה"ג הבי' עד"ז לענין שינוי הלשונות בהקרבנות הקרבנות.

** (ש"ל שזהו החידוש דשמואל לגבי המאמר לפנ"ז ביל"ש שם.

להלכה בנוגע ל„פרשת הקרבנות” – כאילו הקריבו לפניו, שמדגיש הפעולה לגבי הקב”ה והתוצאה מזה, ואני מוחל להם כו”, ל„עוסק”, מתעסקים בהם” שבמנחות, פסיקתא וויק”ר שם, שבוה אומרים, „כאילו הקריב” „כאילו אתם מקריבים אותם”**, פעולת ומצות ההקרבה. וראה שו”ע אדה”ז הל’ ת”ת שם שמצד כל העוסק כו’ נכון הדבר. . ללמוד הלכות כל הקרבנות בשלימות כו’ כמבואר היטב בחיבור הרמב”ם כו’. וראה פיה”מ להרמב”ם סוף מנחות: ראוי לאדם להתעסק בדברי הקרבנות ולשאת ולתת בהן (בתרגום קאפח: ולהתבונן בהם). באר שבע בהקדמה בסופה. וראה בחיי צו שם.

ע”ד”ו (ויתירה מזו) הוא בנוגע להעסק בצורת הבית כו’ (שבמדרש

29) שו”ע אדה”ז מהד”ק שם סי”ג. ועד”ו במהד”ת שם (משו”ע שם סי”ו. וט”ו שם סק”ו). ולהעיר דמשנה מלשון הטור שם „טוב יותר לאומרים ביום”. ושם ר”ס מח: כאילו הקריבו קרבן תמיד במועדו. וראה הלשון בסדר קרבן פסח (סידור האריו”ל. של”ה קמב, א. סידור אדה”ז) לפניו ולאחריו (וראה בארוכה לקו”ש חלק לב הנ”ל). אבל ראה אה”ת במדבר (שבועות) ע’ קטס ואילך.

30) ראה שו”ע אדה”ז מהד”ק שם (סי”א ואילך, ושי”ו): ולפי שכל קרבן. . טעון נסכים לפיכך כו’ (סי”א); יאמר תחלה פ’ חטאת ואח”כ פ’ עולה מפני שחטאת כו’ (סי”ב); צריך לומר פ’ הקרבנות מעומד. . דוגמת הקרבן שהיתה מעומד* (סי”ד); אבל לא יאמר כך אחר פ’ חטאת כו’ והרי זה כמקריב חולין בעזרה כו’ (סט”ו). ועוד** וראה שם ר”ס מח. ובארוכה של”ה רא, ב ואילך. ושם (רב, סע”א): וגם מאחר שכל העוסק בפ’ הקרבנות לשם הקרבת הקרבן הוא במקום הקרבת הקרבן צריך שיהי’ דומי’ להקרבה בכל חוקותי” וככל משפטי”.

ובתנחומא שם בהמשך הענין (ועד”ו בפסיקתא וויק”ר בקיצור לשון) למה הם מתחילים התינוקות של בית רבן ללמוד בספר ויקרא כו’ ומפני שהם טהורים כו’ שיהו מתחילין תחלה בסדר הקרבנות יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים לפיכך אני מעלה עליהם כאילו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות. וראה עין יוסף שם: מפני שהעסק כו’ הוא כאילו הקריבים שפיר שייך להתינוקות כו’ שאסור להקריב בטומאה. ועד”ו בפ”י מהר”ו בויק”ר.

(* במהד”ת שם: אבל אצל מעומד. אבל שם מפורש הטעם: מאחר שהוא איננו כהן העובד כו’. (** וראה אלי” רבה סק”י וי”ג.

שביניהם מתאחדים כולם „לאחדים כאחד”⁷⁸ עי”ז ש, נצבים גו’ לפני ה’ אלקיכם”, ש, כולן מתאימות ואב א’ לכולנה⁴⁸, אחדות אמיתית מצד עצם הנשמה שהיא אצל כל ישראל בשוה (משא”כ מצד בחי’ הגילויים ישנם חילוקי דרגות), שעי”ז נעשים חד ממש עם מהותו ועצמותו ית’, „ישראל וקב”ה כולא חד”⁷⁹.

ולכן נאמר „והצילו העדה” דוקא – שתיקון הענין ד, „מכה נפש” „בעליונים”, בה „מיצר” הכי ראשון, הוא עי” הגילוי שלמעלה מכל ענין של „מיצר” (מרחב האמיתי דמהותו ועצמותו ית’), וענין זה נעשה עי” „העדה” דוקא, אחדותם של ישראל מצד עצם הנשמה כפי שקשורה עם עצמותו ית’, למעלה מבחי’ הגילויים (שהרי גם הגילוי הכי נעלה הו”ע של „מיצר” לגבי עצמותו ית’), שהיא העדות האמיתית (ו,אתם עדי”⁸⁰) על הלמעלה.

ומזה מובן גם בנוגע לתיקון הענין ד, „מכה נפש” כפשוטו (כפי שנשתלשל בתחתונים), „חטאינו”, עד להחורבן והגלות (בין המצרים), עי” „והצילו העדה” דוקא – הדגשת אחדותם של ישראל, כידוע שהסיבה דחורבן וגלות זה האחרון הוא בגלל היפך אהבת ישראל⁸¹, ולכן, עי” ההוספה באחדותם של ישראל (העדה) מבטלים סיבת

78) לקו”ת ר”פ נצבים. 79) ראה זח”ג עג, א. 80) ישעי’ מג, יו”ד. שם, יב. וראה לקו”ש חיי”ט ע’ 190. וש”נ. 81) ראה יומא ט, ב.

יא. מההוראות למעשה בפועל מהאמור לעיל:

בעמדנו ביום השבת⁸³ ד, בין המצרים”, בפ’ מטות מסעי, שבה מודגש התוקף דבני” (מטות), שלכן, גם בהיותם בגלות ה”ה בתנועה ד, מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים”, להתעלות ולצאת מכל עניני מיצר וגבול, עד להציאה (והצלה) מהגלות (עיר מקלט) עי” הגאולה כפשוטה ממש – יש להוסיף ביתר שאת ועוז ותוקף (מטות) ובעילוי אחר עילוי (מסעי”) ככל עניני תורה ומצוותי, בכל ג’ הקוין שעליהם „העולם עומד” ו„העולם קיים” (כמ”ש בפרק שלומדים בשבת זו)⁸⁴, ובפרט בענינים שיש להם סגולה מיוחדת לקירוב וזירוז הגאולה, להפוך ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

82) כולל גם הסיבה הכי ראשונה – צמצום הראשון (כני”ל ס”ט).

83) דכיון ש, אין עצב בו” (ירושלמי ברכות פ”ב סה”ו. הובא בתורה מ”ד מו”ק כג, ב), ואדרבה, „ביום שמחתכם אלו השבתות” (ספרי בהעלותך יו”ד, יו”ד), ומצוה לענגו בבשר שמן ויין ישן (ראה טושו”ע ואדה”ז או”ח סרמ”ב), היינו, שהתענוג חודר ונמשך גם בענינים גשמיים שבהם מתענג הגוף הגשמי – מובן, שביום השבת ישנו רק הענין הטוב ד, „בין המצרים”.

84) „על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים” (אבות פ”א מ”ב), „על הדין ועל האמת ועל השלום” (שם מ”ח). ולהעיר גם מסיום ותותם ההפטרה (כמנהג חב”ד) – „באמת במשפט ובצדקה” (ירמ’ ד, ב).

ובמיוחד - ע"י הוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל, והצילו העדה":

לכל לראש - שכאו"א מישראל כולל את עצמו עם הציבור כולו (העדה), כפי שאומר בהתחלת היום "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת⁸⁵ לרעך כמוך"⁸⁶, שכולל את עצמו עם הציבור כולו⁸⁷, כך, שגם עבודתו הפרטית נעשית מעשינו ועבודתינו" דכלל ישראל.

ועוד ועיקר - שמקיים הציווי ד, ואהבת לרעך כמוך, כמוך כפשוטו ממש, במעשה בפועל, ע"י שמשתדל בטובתו של הזולת ושל הציבור, הן בענינים גשמיים והן בענינים רוחניים, ע"י הפצת התורה והיהדות, ובאופן ד, העמידו תלמידים הרבה⁸⁸.

יב. והוראה מיוחדת לעסקני ציבור - שעליהם מוטלת עוד יותר האחריות ד, והצילו העדה":

עסקן ציבורי, שנבחר ע"י הציבור, היינו, שכמה וכמה אנשים, ש"אינן⁸⁹ דיעותיהם שוות"⁹⁰, באו לדעה אחת ובהריו בפלוגי בן פלוגי לעסקן

- (85) קדושים יט, יח.
 (86) ראה לקו"ש ח"כ"ה ע' 374. וש"נ.
 (87) שער הכוונות בתחלתו. ועוד.
 (88) אבות פ"א מ"א - שלומדים בשבת זו.
 (89) ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. ועוד.

(90) ובפרט אצל בני שחילוקי הדעות שביניהם הם יותר מחילוקי הדעות שאצל בני אדם סתם, כנראה במוחש, וכמאמר העולם - ע"ד הצחות - שבין שני יהודים יש שלש דעות: שתי הדעות של כל א' מהם, ודעה שלישית - שכל א' אומר, איפכא מסתברא" מדברי חבירו. (91) ובפרט בני שאצלם ישנו הענין דבחירה

ציבורי, כיון שמכירים בהכחות והכשרונות המיוחדים שניתנו לו מהקב"ה⁹² - צריך הוא לנצל את כחותיו וכשרונותיו לטובת הציבור במילואם ובשלמותם, וכן לנצל כדבעי את הברכה וההצלחה היתירה שזוכה לקבל מצד כח וזכות הציבור, וכן ע"י תפלת הציבור⁹³, כפי שרואים במוחש בהעוסקים בצרכי ציבור באמונה שזוכים להצלחה שלא בערך שבגללם נבחרו כעסקני ציבור, וזוכים לברכה מיוחדת בכל המצטרך להם, ברוחניות ובגשמיות גם יחד, שע"י יוכלו למלא תפקידים ושליחותם מתוך מנוחה, שמתה וטוב לבב, שאז העבודה היא באופן נעלה יותר.

ובכל זה - כההוראה דפרשתנו: "מטות" - שעבודתם היא בתוקף המתאים⁹⁴, ומסעי" - שאינם מסתפקים בהישגי העבר, אשר, ככל

חפשיית אמיתית (כמ"ש הרמב"ם בהל' תשובה רפ"ה. וראה לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ).
 (92) וככל שיגדל ציבור הבוחרים בו, וכן כשבוחרים בו יותר מפעם אחת - ה"ז שולל עוד יותר את האפשרות שטעו בהערכת כחותיו וכשרונותיו של הנבחר.

- (93) להעיר מנוסח ה"מי שברך" שאומרים בכל שבת לאחר "יקום פורקן" - "וכל מי שעוסקים בצרכי ציבור באמונה כו".
 (94) אבל כמובן, בדרכי נועם ודרכי שלום* - "מקל נועם" (ראה זכרי' יא, ז. סנהדרין כד, א).

(* להעיר ממאמר המשנה בפרק ראשון דאבות שלומדים בשבת זו (מ"ב) - "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורוף שלום כו". ולהעיר, שהסתלקותו של אהרן, בחודש החמישי באחד לחודש" (פרשתנו ג, לח), ר"ח מנ"א, שמתברך משבת זו.

הבית", זהו לכאורה רק כדיבור התפלות?

אבל אינו כן. כי כשתורת אמת משווה שני דברים זה לזה (כבנדו"ד, שע"י הלימוד בצורת הבית כו, "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית") זהו מפני שבאמת הם דבר אחד;

אלא, שמכיון שהתוצאות הגשמיות מזה דעוסקין באות בפועל ממש למטה לאחר זמן, זה נאמר בלשון "כאילו" - אבל גם לפני שזה בא ונמשך בפועל ממש (כבנדו"ד - לפני שמותר ואפשר לבנות את ביהמ"ק למטה בגשמיות) - אי"ז באופן שהלימוד בצורת הבית כו' הוא רק זכר (וכיו"ב) לבנין ביהמ"ק, או (וגם) שהקב"ה נותן ע"ז אותה השכר כמו על בנין ביהמ"ק - אלא שע"י העסק בלימוד הרי עוסקים בבנין הבית.

ג. הביאור בזה מובן ממה שאמרו רז"ל²⁴ בנוגע לקרבנות, ש"כל העוסק בתורת חטאת²⁵ כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב

(24) מנחות בסופה. וראה מדרשים הנ"ל הערות 18, 19 (ובהערה הבאה).

(25) בשו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת סוס"א, מהד"ק שם סי"א, הל' ת"ת פ"ב סי"א, כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה כו". ועד"ז הוא בבעה"ט ר"פ צו עה"פ זאת תורת העולה.

(* במהד"ת שם "כמו שאמרו חכמים ע"פ (צו ז, לו) זאת התורה לעולה למנוחה ולחטאת וגו'" (וכ"ה בבחיי צו שם). ובמנחות שם לפנינו היא עה"פ (צו, יח, ז, א) "זאת תורת החטאת" זאת תורת האשם". (ועד"ז בהל' ת"ת שם פ"א ס"ד), ועל הפסוק "זאת התורה לעולה וגו'" דריש ר"ל שם לפניו "כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנוחה חטאת ואשם". ראה חזא"ג מדרש"א שם. וראה לקמן בפנים ההערה מבעה"ט ומדרשים כו'.

ובבחיי (ס"פ ויקהל. צו ז, לו), כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, בפרשת כו". ובפסיקתא (בהמשך לקרבן תמיד) וביק"ר (הנ"ל הערה 19), "הואיל ואתם מתעסקין בהם כאילו** אתם מקריבים אותם" (וי"ג, "קרבנות"). ובתנחומא שם, "ואם תעסקו בהן אני מעלה עליכם כאלו בקרבנות אתם עוסקים". וביק"ר ותנחומא הנ"ל הוא עה"כ (ובהמשך) לזאת תורת העולה. (26) להעיר מהלשון בתענית (כו, ב) מגילה (לא, ב) בזמן שקוראים לפני כו' אני מוחל להם על כל עונותיהם.

(27) ראה מת"כ לויק"ר שם ד"ה כאילו אתם מקריבים: דריש היא העולה הכי זאת תורת העולה כשאתם עוסקים בתורת העולה היא הקרבנות העולה בעצמו (וראה יפ"ת שם). וראה בחיי ויקהל שם, "כאילו הקריב קרבן עצמו כו' כאילו עשה המעשה והקריב קרבן על המזבח" [ולהעיר דפסיקתא דר"כ ופס"ר שם הרי"ז בא לתרץ, ולמה הוא אומרה ושונה (פ' התמיד) כו' לפי שהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבים קרבנות ומתעסקים בהם ועכשיו שאין אנו מקריבים מהו להתעסק בהם א"ל הקב"ה כו"י].

וראה חזא"ג מנחות שם. לבוש או"ח ס"א ס"ו. פרישה שם סקט"ז (מפרש"י). ושם בסו"ס נ בהחילוק דמשנת איהו מקומם ופרשת התמיד: פרשת התמיד שבקריאתו הוה כאילו הביא הקרבן ממש. וראה תו"ח שמות תקפג, א בסופו. וראה הערה הבאה ובהערה 30.

(28) ואולי זה החילוק בין "קוראין לפניו שבתענית ומגילה שם", שאז "מעלה אני עליהן

(** בויק"ר שם: מעלה אני עליכם כאילו. *) ועד"ז הענין דתפלות במקום קרבן, אבל ראה טושי"ע ודאדה"ז (הנ"ל הערה 23): ולכן צריך ליהזר וכו'.

ויש לומר, דכל תנאים אלו שבהם צריכה

בתלמוד תורה⁹⁹, מתוך מנוחה ובטחון אמיתיים, עד שזוכים תיכף ומיד להכניסה לארץ וירושת הארץ והגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

*

יג. כאן המקום לעורר גם אודות הענינים השייכים במיוחד לימי בין המצרים, כפי שנתבארו בכמה ספרים (ודובר אודותם בארוכה בשנים שלפנ"ז), ו"אין מזרזין אלא למזורזין"¹⁰⁰, להוסיף כהנה וכהנה, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה על הוולת.

ובפרטיות יותר:

א) להוסיף בלימוד התורה¹⁰¹ (גם ובמיוחד) בעניני (גאולה ו)בנין ביהמ"ק - על יסוד מ"ש במדרש¹⁰² "א"ל הקב"ה ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל . . גדול קרייתת בתורה כבנינה . . ובשכר קרייתת שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית", ויתירה מזה ועיקר - ש"בנין ביתי" אינו "בטל"¹⁰³.

[ומענין לענין - לעורר גם ע"ד

שתגדל מעלתם, יכולים וצריכים להוסיף עוד יותר, "ילכו מחיל אל חיל", מיום ליום, וביום זה עצמו משעה לשעה כו', ובוה גופא - מתוך ידיעה והכרה שאי-ניצול הכחות בשלימות המתאימה (כולל גם האפשרות להוסיף יותר ויותר) היא (לא רק חסרון סתם, אלא) בבחינת "מכה נפש" ח"ו דהציבור שבחר בו בתור עסקן ציבורי, ובמילא, האחריות גדולה יותר מאשר ענין שנוגע לעבודתו הפרטית (גם כשכולל את עצמו עם הציבור).

ואם הדברים אמורים בעסקני ציבור בכל מקומות מושבותיהם של בני"י, עאכ"כ בנוגע לעסקני ציבור בארץ הקודש, "ארץ" אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁹⁶, שניתנו להם כחות נעלים יותר, וצריכים לנצלם במילואם ובשלימותם.

כולל ובמיוחד - לפעול בתוקף ולהשפיע שלא לוותר, ח"ו, אפילו על שעל אחד מארצנו הקדושה⁹⁷, כיון שהקב"ה⁹⁸ נתנה לבנ"י באופן שעוד לפני הגאולה ישבו בה בני"י כבני-חורין - "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק

הוא בשייכות למיתת צדיקים: עי"ז שהולכים בדרכיו וכו', הנה כנ"ל "אף הוא בחיים", שהחיים האמיתיים של הצדיק, ש"חיי הצדיק אינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים⁹⁹ שהם אמונה ויראה ואהבה"¹⁰⁰, נמשכים והם "חיים וקיימים" בזרעו - תלמידיו ותלמידי תלמידיו. ובוה מתוספת הדגשה מיוחדת בקשר שבין חורבן בית המקדש (בחו"ש) ומיתת אהרן (בר"ח מנ"א): סיבת חורבן ביהמ"ק (השני) היתה החטא של שנאת חינם¹⁰¹, א"כ התיקון על זה הוא הענין: "הוי מתלמידיו (שקרוים בניו¹⁰² - זרעו) של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" - אהבת חינם.

ב. לכאורה אפשר לשאול: בנוגע להסתלקות צדיקים הלשון היא "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (ולא "כאילו" הוא בחיים) - שעי"ז ש"זרעו" הולך "בדרכיו" וכו' נעשה ש"הוא בחיים" - כיון שחיי הצדיק "אינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים", לכן "הוא בחיים" (חיי האמיתיים) - "חיים רוחניים" נמשכים ממש גם לאחר מכן);

משא"כ בנוגע לעסק בצורת הבית, הרי נוגע בית המקדש הגשמי, (להקריב שם קרבנות גשמיים - דלא כשחרב ביהמ"ק שתפילות¹⁰³ במקום קרבנות תיקנום) - ודיבור ולימוד הנ"ל ש"אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין

(20) בשני יודין, אבל לפני זה "בשרים" - בחד יוד. ולכאורה צ"ל בשוה בשתי התיבות.

(21) יומא ט, ב.

(22) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ז.

(23) ברכות כו, ב. טושו"ע (ו"אדה"ו) או"ח סי'

צח (ס"ד).

של "מתאבל על ירושלים"¹⁴, ומצד שני, דוקא בין המצרים הוא זמן הדורש התחזקות מיוחדת שלא ליפול ביאוש מהגלות ח"ו, מתוך הידיעה, כסיום וחותם הפטרת פ' מסעי שמעתה¹⁵ קראת לי אבי אלוף נעורי אתה, ומה טוב - לעודד את עצמו ואת בני"י בכלל בהחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא¹⁶ ובוה מתוסף עוד בבין המצרים - ע"י החיזוק ב"אחכה לו בכל יום שיבוא" והלימוד והעסק ב"צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומובאיו וכל צורתו ואת כל חוקותיו"¹⁷, שאזי הרי, כמחז"ל¹⁸, "א"ל הקב"ה (ליחזקאל) גדול קרייתת בתורה כבניינה לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה ובשכר קרייתת שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית"¹⁹.

וכשם שהוא בנוגע לביהמ"ק - ע"ד

14) תענית ל, ב (לגבי ת"ב). וראה ע"ד פרטי הדינים ומנהגים בימי בין המצרים - טושו"ע או"ח סתקנ"א סוס"ב, סוס"ד, ס"ט, ס"ט ואילך. ובנ"כ שם.

15) ירמ"ג, ד.

16) סיום מס' סוטה.

17) יחזקאל מג, יא.

18) תנחומא צו יד.

19) ובפסיקתא דר"כ (פ' ו) פסיקתא רבתי (פט"ז) ויק"ר (פ"ז, ג) יל"ש (יחזקאל שם): אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים בו כאילו אתם בונים אותו. *וביל"ש שם לפני"ז (ממדרש ילמדנו) עה"פ (שם, י) אתה בן אדם (קרוב ללשון התנחומא): א"ל לאו אע"פ שאינם עושים אותו עכשיו יהו קורים בצורת הבית ואני מעלה עליהם כאילו בבנינו הם עוסקים.

וראה לקמן בפנים סעיף ג' ובהערות.

* בי"ל ש"ב. וראה לקמן הערה 72.

99) אבות פ"ו מ"ב.
100) ספרי נשא ה, ב. במדבר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.
101) להעיר מהשייכות לערי מקלט - דברי תורה קולטין" (מכות י"ד, א).
102) תנחומא צו יד.
ולהעיר מאוה"ת פרשתנו (מסעי ע' א'תיד-טו) ש"ג, ערי מקלט י"ל ע"ד אוריין תליתאיי, "ששה ערי מקלט י"ל ע"ד ששה סדרי משנה", וכשרחיב ה' גבולינו צריך להוסיף ג' ערי מקלט הוא התגלות טעמי תורה לע"ל.
103) ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 412 ואילך.

מסעי – בין המצרים

העוסק בתורת הבית כאילו בנאו

מקופה מיוחדת, „קרן הבנין“, של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו [כפי שקיבלו (או יקבלו בימים הקרובים) כל אלה שהודיעו ע"ד הוספה בבנין, שמספרם הולך וגדל, וילך ויגדל עוד יותר, עד למספר הכללי דבנ"י, ששים ריבוא¹¹²], אשר, השתתפות זו מאחדת גם את כל אלה שמקבלים ההשתתפות מקרן מיוחדת זו, ובפרט שווה קרן של נשיא הדור, „הנשיא הוא הכל“¹¹³, שכולל ומאחד את כל בני וכל אשר להם, כך, שכל הבתים נעשים „בית אחד“¹¹⁴, בית של נשיא הדור, ועד – ביתו של הקב"ה, אחדות הפשוטה שלמעלה מהתחלקות.

ועוד והוא העיקר – שגדול כח וזכות הציבור („הצילו העדה“) שפעולתם בבנין בתים באופן שכל ישראל מתאחדים בבנין בית אחד להקב"ה, תמהר ותורו ותביא תיכף ומיד את „בנין ביתי“ כפשוטו ממש – בית המקדש השלישי, ששייך לכל ישראל¹¹⁵ (שלכן לא נתחלקה ירושלים

עריכת „סיומים“ בתשעת הימים, ומה טוב גם לפנ"ז¹⁰⁴].

ב) להוסיף במעשה בפועל בעניני בני¹⁰⁵ – בתי תורה, תפלה וגמ"ח, כולל גם בתים פרטיים דבנ"י שנעשים בתי תורה תפלה וגמ"ח, בבחינת „מקדש מעט“¹⁰⁶, שעל ידו נעשה „ושכנתי בתוכם“¹⁰⁷, ועוד ועיקר – שע"ז ממהירים ומזרזים עוד יותר קיום הציווי „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“ כפשוטו, בבנין ביהמ"ק השלישי, אשר, עם היותו „מקדש אדני כוננו ידיך“¹⁰⁸, „בניא דקב"ה“¹⁰⁹, נקרא „מעשה ידיהם של צדיקים“¹¹⁰, כיון שנעשה ע"י „מעשינו ועבודתינו“.

וע"פ האמור לעיל אודות מעלת הציבור („הוצילו העדה“) – יתאחדו כל הבתים (הן הבתים הציבוריים והן הבתים הפרטיים שבכל מקום ומקום) ע"י ההשתתפות בסכום של מאה¹¹¹

(104) כבשבת זו, שמסיימים ספר רביעי, סיום ד' הספרים שבתורה, כנ"ל ס"ג.

(105) ומתחיל בענין שהזמן גרמא – קבוצה מבנ"י שנסעו („מסעי“) מעיר ט. ובאו לכאן לשבת זו, והביאו עמהם בשורה טוב ע"ד עניני בני. ובודאי יאמרו „לחיים“, „לחיים ולברכה“, וכל המסובים ישתתפו בשמחתם. ויה"ר שפעולתם תהי' בהצלחה רבה, ובאופן של הוספה, ומהם יראו וכן יעשו גם בשאר ערים ומושבות דבנ"י.

(106) ראה מגילה כט, א.

(107) תרומה כה, ח.

(108) בשלח טו, יז.

(109) חז"ג רכא, א.

(110) כתובות ה, סע"א.

(111) שרומז על המשכת „מאה ברכות“ (ראה

* והעיקר – מתוך כוונה שימשך חיים וברכה מחיי עולמים, בכל המצטרף.

צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר כו' מחורבן בית המקדש⁸.

וכשם שבהסתלקות הצדיקים מצינו שסדר ההנהגה הוא בשני קצוות: מצד אחד צריכה או להיות ההנהגה של „בוכה ומתאבל“ על הסתלקותם, ומאידך גיסא, זהו הזמן ללמוד מ„מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו“, כדי להמשיך וללכת בדרכיו אשר הורנו⁹, שאז הרי חל מאמר חז"ל¹² שאם „זרעו בחיים“ הרי „אף הוא בחיים“ – וכלשון המשנה¹³ בנדר"ד „הוי מתלמידיו של אהרן“.

עד"ז בנוגע לזמן חורבן ביהמ"ק; מצד אחד, ישנו או החיוב על פי תורה

א. מסעי היא פרשת השבוע בה ניכר באופן גלוי ובולט שייכותה של הפרשה לזמן בשנה בו קוראים אותה בתורה. היא נקראת תמיד בסמיכות לר"ח מנ"א (בר"ח גופא; למחרת; או בשבת מברכים החודש מנ"א) ובפרשה זו² מסופר ומחודש שמיתת אהרן היתה „בחודש החמישי באחד לחודש“: לפני כן בפ' חוקת³, מסופר אודות מיתת אהרן ובאריכות, אבל זמן מיתתו (ומספר שני חייו) – הוא בפרשתנו דוקא⁴.

השייכות אינה רק בהסמיכות לזמן מיתת אהרן כנ"ל, אלא גם בתוכן ענינם: בחודש מנחם אב' הי' חורבן ביהמ"ק⁶, שריפת בית אלקינז – וחז"ל⁷ אומרים ש„שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינז“ ו„סילוקן של

(8) איכ"ר פ"א, ט (לז). וראה כלי יקר פרשתנו שם, מט. מגלה עמוקות עה"ת פרשתנו בתחלתה (מו, ג). של"ה במס' תענית שלו דרוש לפרשת מטו"מ (רו, ב), ושם (רח, א), דרוש להספד מיתת הצדיקים ולחורבן ב"ה.

(9) ראה מו"ק כה, א. רמב"ם הל' אבל פי"ב ה"ב.

(10) כנודע שכל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו למעלה בבחי' העלם והסתר מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה בעת פטירתו (אגה"ק סי' כה). וראה סידור שער הל"ג בעומר (דש, ב"ג), ומובן שעד"ז הוא בכל שנה ביום פטירתו כידוע פי' הארז"ל עה"פ הימים האלה נזכרים ונעשים (רמ"ז בספר תיקון שובב"ם. ועוד).

(11) ראה אגה"ק סי' נך וביאורו.

(12) תענית ה, ב. וראה אגה"ק שם בביאור מחז"ל דאשתכח יתיר מבחיוהי.

(13) אבות פ"א מי"ב.

משיחת מוצש"ק פ' מטו"מ תשל"ט. נדפס בלקו"ש ח"י"ע ע' 411 ואילך. תרגום מאידית.

(1) ראה גם של"ה חלק תושב"כ (שסו, ב ואילך) „אלו שלשה הפרשיות (מטות מסעי ודברים) תמיד חלים בין המצרים כי הוא דבר בעתו“, ומבאר השייכות בתוכן. וראה גם לקו"ש ח"י"ע ע' 378. וש"נ.

(2) לג, כה.

(3) כ, כה.

(4) וראה לקו"ש ח"י"ע ע' 198 ואילך.

(5) שכולו כלול בראש חודש.

(6) שייכות מיוחדת לר"ח מנ"א עם החורבן – עפדרול' (הובאה בפרש"י) עה"פ קרא עלי מועד (ר"ח) לשבור בתורי (איכא א, טו).

(7) ר"ה יח, ב.

גאולה חמישית, להיות למעלה לגמרי מחילוקי הדרגות דבית ראשון ושני, גאולה ראשונה ושני (כנ"ל ס"ו) - צריכה להיות הדגשה מיוחדת בנוגע לנקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות. וענין זה בא במעשה בפועל ע"י ההליכה בדרכיו של אהרן (שיום הסתלקותו בחודש החמישי באחד לחודש) - כציווי והוראת המשנה במסכת אבות³⁷; "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", ע"ז שמגלים את נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות.

ובפרטיות יותר - ע"פ דיוק לשון המשנה, "הוי מתלמידיו של אהרן כו": (א) "הוי" - לשון ציווי, שאין זה רק סיפור ע"ד הנהגה דמדת הסידות, כבכמה ענינים במסכת אבות, אלא ציווי והוראה (ויש לומר, שהלשון "הוי" כולל גם נתינת רשות והיכולת) להיות מתלמידיו של אהרן, (ב) "מתלמידיו (של אהרן) דייקא, בלשון רבים ולא "תלמידו" - שהשתדלותו בקיום הנהגתו של אהרן היא ביחד עם הרבים, שע"ז ניתוסף בזה יותר מצד הענין ד"קנאת סופרים תרבה חכמה"³⁸, "תרבה" דייקא, שריבוי אמיתי הוא בלי גבול, היינו, לא רק באופן ד"בכל מאדך", מאד שלך³⁹, אף שלגבי חבירו ה"ז במדידה והגבלה, אלא שזהו באופן של בלי גבול גם לגבי חבריו (שאר תלמידיו של אהרן), ועד שקשור עם

(37) אבות פ"א מ"ב.

(38) בבא בתרא כא, סע"א. שם כב, רע"א.

וראה אה"ת ויצא ריח, ב ואילך. וש"נ.

(39) ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

לשכטים¹¹⁶), ש"בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא מן השמים"¹¹⁷, בירושלים עיר הקודש, "עיר שחברה לה יחדיו"¹¹⁸, "עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים"¹¹⁹, בארצנו הקדושה, שאל"י באים כל בנ"י¹²⁰ באופן ד"קהל

(116) מגילה כו, א. וש"נ. וראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 575.

(117) ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(118) תהלים קכב, ג.

(119) ירושלמי הגיגה פ"ג ה"ו.

(120) ביחד עם כל הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות (כולל גם בתיים פרטיים שנעשו בתי תורה תפלה וגמ"ח) ש"עתידיים שיקבעו בארץ ישראל" * (מגילה כט, א).

(* ויש לומר, שנסיעת הבתים לארץ ישראל

(121) ירמ" לא, ז.
(122) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב.
(123) דברים א, ח.
(124) שם, ז.
(125) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

הוא ע"ד ובדוגמת החיבור דמטות-מסעי - נסיעה («מסעי») בענין שיש בו תוקף וקביעות («מטות»).

מטות-מסעי ג

השייכות ד"חוק חזק ונתחוק" – חזקה משולשת לביהמ"ק השלישי

א. מהענינים המיוחדים דיום הש"ק זה – שבו מסיימים ספר במדבר, ספר רביעי שבתורה, סיומו מהוה גם סיום כל התורה (ד' הספרים, שהרי ספר החמישי הוא „משנה תורה”², שחזור וכולל ד' הספרים שלפניו), ולאח"ז מכריזים (בקול רם ובשמחה) „חוק חזק ונתחוק”³, שמורה על החזוק (תוקף) דבנ"י בכל עניני התורה, ועד שהחזוק גופא הוא ג"פ („חוק חזק ונתחוק”⁴, שיש בו העילוי והשלימות ד„בתלת יומני הוי' חזקה”⁵).

וצריך להבין הקשר והשייכות דסיום ספר רביעי שבתורה לתוכנו של הזמן

משיחות ש"פ מטות-מסעי, ב' מנחם-אב היתנש"א. סניפס א"ז. יג. נדפס בסה"ש תנש"א ח"ב ע' 709 ואילך.

(1) וכפשטות הכתוב דסיום הספר: „אלה המצוות והמשפטים אשר צוה ה' ביד משה אל בני ישראל בערבות מואב על ירדן ירחו", שאו נשלמו כל עניני מצוות התורה, גם אלה שנאמרו בתחלת ובמשך הארבעים שנה.

(2) מגילה לא, ב. וח"ג רסא, א. ועוד.

(3) ראה שו"ע או"ח סו"ס קלט ובנ"כ. הנסמן בלקו"ש ח"כ"ע 474.

(4) ולהעיר, שמקור המנהג הוא מזה ש„כשסיים יהושע אמר לו הקב"ה חוק ואמץ, מכאן למסיים את התורה שאומרים לו חוק” (נסמן בלקו"ש שם), והחידוש הוא – שאף שככתוב נאמר ענין החזוק ב"פ, „חוק ואמץ”, מ"מ, נוסף בזה גם פעם שלישית ע"י „מנהג ישראל”, שנוסף לכך ש„תורה היא”, יש בו מעלה יתירה לגבי תושב"כ ותושבע"פ (ראה לקו"ת דרושי סוכות פ, ג. ובכ"מ).

(5) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

(6) ע"ד המבואר בנוגע לתוכן הפרשה,

– שלעולם מסיימים ספר רביעי בשבתות שבג' השבועות דבין המצרים, ובכמה שנים (כבשנה זו) בשבת (הראשון) שבתשעת הימים – דלכאורה, הזמן דג' השבועות ובפרט ט' הימים (חורבן וגלות) קשור עם מעמד ומצב של „חלישות” בקדושה, היפך בתכלית ד„חוק חזק ונתחוק”?

לכאורה יש לומר שהיא הנותנת: כיון שזמן זה קשור עם מעמד ומצב של „חלישות”, מודגש יותר הצורך וההכרח בהחזוק ד„חוק חזק ונתחוק”. אבל, יותר נראה לומר שהחזוק עצמו קשור עם תוכנו של הזמן (ולא שהחזוק הוא היפך תוכנו של הזמן, והזמן מדגיש הצורך והפכו), וכמודגש בשמו של יום השבת (שהשם מורה על תוכן ומהות הדבר) שנקרא „שבת חזק”, היינו, (שהתוכן דשבת זה בג' השבועות, ובשנה זו גם בט' הימים) הוא החזוק („חוק חזק ונתחוק”) ד„מעשינו ועבודתינו” בקיום התומ"צ (תוכן ד' הספרים).

ב. ויובן בהקדם הביאור בהקשר והשייכות ד„חוק חזק ונתחוק” לתוכן הפרשה שבה מסיימים הספר – פרשת מטות-מסעי, שבוה נכלל (בפרטיות)

ש„פרשיות . . . מטות מסעי הם תמיד בשבתות שבין המצרים” (של"ה חלק תושב"כ ריש פרשתנו (שסו, א ואילך). וראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 378 ואילך. ועוד).

(7) כלומר: נוסף על פרשת מסעי שבסיום הספר ממש, גם פרשת מטות, שבכמה שנים

והתחתון) מודגשת יותר בכך שהגאולה העתידה נקראת לפעמים בשם גאולה רביעית (ולפעמים גם בשם גאולה חמישית)³³ – דרגא מיוחדת בפני עצמה, שכיון שאינה בהמשך לאחד ושנים (עליון ותחתון), מודגש שהיא למעלה מהגדרים דעליון ותחתון, ולכן נעשה על ידה החיבור דעליון ותחתון (כנ"ל ס"ד).

ז. וענין זה מודגש ב„שבת חזק” דספר רביעי שבימי בין המצרים:

בהכרזה „חוק חזק ונתחוק” (חזקה משולשת) שבשבת פרשת מטות-מסעי, מרומזת החזקה דביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית, שבאה לאחרי (וע"י החיבור דבית ראשון ובית שני (לאחרי ההפסק דחורבנם בימי בין המצרים), ע"י חיבור ב' המעלות דשניהם (בית ראשון ובית שני), עליון ותחתון, המשכה והעלאה – כמרומז בתוכן החיבור דמטות-מסעי.

והחיבור זה הוא ברביעי, ועוד וג"ז עיקר, שע"ז מסיימים ספר רביעי (ותיכף לאח"ז, בזמן המנחה, מתחילים ספר חמישי) – שמורה על דרגא בפ"ע שלמעלה לגמרי מהגדרים דעליון ותחתון, שעל ידה נעשה החיבור דעליון ותחתון בביהמ"ק העתיד וגאולה העתידה.

(33) להעיר, שכמה מדרשי חז"ל נמנית גלות מצרים בין ד' הגלויות, ובכמה מדרשי חז"ל נימנו ד' גלויות חוץ מגלות מצרים (ראה לקו"ש ח"ט ע' 91. וש"נ), ובוה תלוי מנינה של הגאולה העתידה – גאולה רביעית או גאולה חמישית. ולהעיר מהרמז דארבע לשונות של גאולה – גאולה רביעית (ד' כוסות) ולשון חמישי של גאולה – גאולה חמישית (כוסו של אליהו).

ויש לומר, שפרטי המספרים השייכים לביהמ"ק העתיד וגאולה העתידה מרומזים גם בהזמן שבו קורין פרשת מטות-מסעי ומכריזים „חוק חזק ונתחוק” על ספר רביעי: בג' השבועות – מרומזת המעלה דביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית, בתודש הרביעי (בשנים שקורין פרשת מטו"מ בסיומו של תודש תמוז)³⁴ – גאולה הרביעית, ובתודש החמישי (כבשנה זו, שקורין פרשת מטו"מ בתודש החמישי)³⁵ – גאולה החמישית.

וזהו גם החזוק על כל עניני התומ"צ (כנ"ל ס"א), ובמיוחד בנוגע ל„מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות”³⁶ (לאחרי החורבן והגלות דבין המצרים) – כיון שע"ז באים להחזוק והתוקף דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית, וביהמ"ק נצחי.

*

ה. ...מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

בעמדנו בשבת חזק דספר רביעי, שבו מתחילים גם ספר חמישי, ובפרט כשחל בתודש החמישי, שבו מודגש החזוק והתוקף דביהמ"ק העתיד בגאולה העתידה, שהיא (לא רק גאולה שלישית, אלא גם גאולה רביעית, ועד)

(34) וכיון שבו מברכים תודש החמישי – מרומזת בו גם גאולה החמישית.

(35) מעלה יתירה כששבת פרשת מטו"מ חל ביום השני תודש החמישי (ולא בר"ח עצמו) – שאו חל תשעה באב בשבת, ונדחה לעשירי באב, ובוה גם מרומזת השלימות דעשר שנה' בהגאולה האמיתית והשלימה (שירה עשירית, מנין עשירי, וכיו"ב).

(36) תניא רפ"ז.

ומיד, כמארוז²⁴, "אילו זכו ישראל כיון שעלו פרוסת רגליהם מן הים היו נכנסים לארץ", ואז היתה הכניסה לארץ (ע"י משה) באופן של גאולה נצחית שאין אחרי גלות²⁵, ובנין ביהמ"ק נצחי (שאינן אחרי חורבן).

ויש לומר, שכיון שכל עניני התורה הם אמיתיים ונצחיים, כולל גם הענינים שהובאו בתור קס"ד²⁶, ככנדוד²⁷, "אילו זכו כו", ישנו גם עתה (לאחרי החורבן והגלות) הענין דגאולה נצחית וביהמ"ק נצחי באופן של חוזק ותוקף, אלא, שהחוזק והתוקף שלהם הוא מצד העליון בלבד, ולכן בעולמו של התחתון (יכול להיות) וישנו מצב של חורבן וגלות.

ולאידך, לא מספיק החוזק והתוקף בגאולה ובנין ביהמ"ק מצד התחתון בלבד, דכיון שהתחתון הוא מדוד ומוגבל, הרי, החוזק והתוקף שבו הוא במדידה והגבלה, ולא באופן נצחי.

ולכן, יש צורך בחיבור ב' המעלות - חוזק ותוקף דהגאולה ובנין ביהמ"ק מצד העליון ומצד התחתון גם יחד, שאז נעשית גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי.

ו. וזהו החילוק שבין ב' ביהמ"ק - בית ראשון ובית שני (גאולה ראשונה ושני) לביהמ"ק השלישי (גאולה שלישית)²⁷:

(24) ספרי דברים א, ב.

(25) ראה מגלה עמוקות אופן קפה. הנסמן

בלקו"ש ח"ט ע' 346.

(26) ויתירה מזה - אפילו ענינים שהתורה עצמה אומרת ש, בדו"ת היא" (ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רסו).

(27) בהבא לקמן - ראה לקו"ת פרשתנו (מטות) פג, ג. אוה"ת שם ריש ע' אישכה. וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 26 ואילך.

בית ראשון (מספר אחד) שנבנה ע"י שלמה, שנאמר בוי"ב²⁸, "וישב שלמה על כסא ה'", "הי עיקר ענינו מצד העליון, באופן של המשכה מלמעלה למטה (עבודת הצדיקים), וכיון שלא הי' קשור כ"כ עם (ומצד) מציאות התחתון, הי' בו חורבן והפסק.

בית שני (מספר שנים) שנבנה ע"י עולי בבל בימי עזרא - הי' עיקר ענינו מצד התחתון, באופן של העלאה מלמטה למעלה (עבודת התשובה), ולכן היתה לו שייכות גדולה יותר לעולם (תחתון), שהי' גדול מבית ראשון (כמ"ש²⁹, "גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון") בבנין ובשנים³⁰, אבל לאידך, להיותו מצד התחתון שהוא במדידה והגבלה, הי' גם בו חורבן והפסק, ואדרבה, במשך זמן ארוך יותר מהחורבן והפסק דבית ראשון, ונוסף לזה, גם בזמן קיומו לא היתה בו המעלה והשלימות דבית ראשון (מצד העליון), שחסרו בו ה' דברים³¹.

והחידוש דבית שלישי בגאולה השלישית (מספר שלש) הוא בהחיבור והאחדות דהעליון והתחתון גם יחד, שלכן הי' באופן של חוזק ותוקף בתכלית השלימות, גאולה נצחית ("שיר חדש", לשון זכר, גאולה שאין אחרי גלות³²), וביהמ"ק נצחי.

ויש לומר, שמעלת החוזק והתוקף דביהמ"ק השלישי וגאולה השלישית (מצד החיבור והאחדות דהעליון

(28) דה"א כט, כג.

(29) תגי ב, ט.

(30) ב"ב ג, סע"א ואילך.

(31) יומא כא, ב.

(32) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

ה"חזק" ד"מטות", ה"חזק" ד"מסעי", וה"חזק" שבחיבור ד"מטות מסעי" יחד: ענין החוזק (והתוקף), "חזק", ובפרט ג"פ חזק ("חזק חזק ונתחזק") - שייך (לכאורה) ל"מטות", כי, "מטה" מורה על חוזק ותוקף כל ישונה, בדוגמת ה"מטה" כפשוטו שהוא חזק וקשה, ועד ש"מטה" הוא, "לשון ממשלה ושררה"³³, כלשון הכתובי, "מטות עוז אל שבטי מושלים".

משא"כ "מסעי", שענינו הליכה ונסיעה ("ויסע גו' הלוך ונסוע"³⁴) ממקום למקום, שאינו עומד על מקומו, אלא הלוך ונסוע למקום אחר (ועד להליכה ונסיעה אמיתית שהיא באופן שנעקר לגמרי ממקומו הקודם למקום שבאין ערוך³⁵) - הי' להיפך (לכאורה) מענין החוזק והתוקף ("חזק") באופן כל ישונה.

ומזה שההכרזה ד"חזק חזק ונתחזק" היא לעולם (גם כשמטות מסעי מחוברין) בסיומה של פרשת מסעי דוקא, משמע, שהתוכן ד"חזק חזק ונתחזק" שייך בעיקר לפרשת מסעי (אלא בכמה שנים מצרפים גם פרשת מטות).

ג. ויש לומר הביאור בזה:

(כבשנה זו) מחברים אותה ביהד עם פרשת מסעי להיות פרשת אחת, כמודגש במנין הקרואים - ו' קרואים (ולא י"ד), ולא עוד אלא שהקרא הרביעי מחבר ב' הפרשיות בברכה לפני סיום הקריאה בפ' מטות ובברכה אחרי התחלת הקריאה בפ' מסעי

(ראה לקו"ש שם ע' 380. וש"נ).

(8) לקו"ת פרשתנו פג, ב.

(9) יחזקאל יט, יא.

(10) לך לך יב, ט.

(11) ראה לקו"ש חכ"ג ס"ע 225 ואילך. וש"נ.

"חזקה" שהיא במספר שלש ("בתלת זימני הוי חזקה"), ובפרט חזקה משולשת ("חזק חזק ונתחזק") - מדגישה החוזק והתוקף גם במקום שיש מנגד, כידוע³⁶ שמספר אחד מורה על מעמד ומצב שיש מלכתחילה רק טוב וקדושה³⁷, מספר שנים מורה על (התחלקות ו)מחלוקת³⁸ בגלל מציאותו של המנגד, ומספר שלש מורה על החוזק והתוקף דקדושה גם במעמד ומצב של ניגוד.

ובחוזק ותוקף שבמספר שלש (במעמד ומצב של ניגוד) ישנם ב' אופנים: (א) מצד העליון, היינו, חוזק ותוקף המשכת אור הקדושה (המשכה מלמעלה למטה) בכל מקום, גם במקום שיש ניגוד, מצד גודל מעלת האור שהוא בלי גבול, (ב) מצד התחתון, שהעבודה דהעלאת התחתון (העלאה מלמטה למעלה) היא באופן של חוזק ותוקף, לבטל המנגד, ויתירה מזה, להפכו לקדושה.

וב' אופנים אלו מרומזים בה"חזק" דפרשת מטות מסעי:

ה"חזק" דפרשת מטות הוא החוזק והתוקף שמצד העליון - "וידבר משה אל ראשי המטות גו' זה הדבר אשר צוה ה'" - החוזק והתוקף דהמשכת ציווי ה' גם במקום שיש ניגוד;

וה"חזק" דפרשת מסעי הוא החוזק והתוקף שמצד התחתון - "אלה מסעי

(12) ראה לקו"ש חכ"א ע' 111. וש"נ.

(13) ובלשון חז"ל - "יום אחד . . הקב"ה יחיד

בעולמו" (בראשית א, ה ובפרש"י).

(14) ולכן לא נאמר "כי טוב" ביום שני דמע"ב

- לפי שנבראת בו מחלוקת (כ"ר פ"ד, ו).

בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים גו" - החוק והתוקף שבעבודת בני בכירור והעלאת התחתון, שלמרות השינויים וחילוקי הדרגות שבפרטי המסעות ב"מדבר" (תחתון) לפי ערך מעמדו ומצבו של התחתון (מצד המנגד), נמצאים תמיד בתנועה של הליכה ונסיעה ממצרים (המיצרים וגבולים (התחתון) לארץ ישראל (המרחב דקדושה)¹⁵.

ועפ"ז יש לבאר השייכות ד"חוק" למסעי דוקא - כיון שהחוק והתוקף במקום שיש ניגוד מודגש יותר בכירור התחתון (מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים), שלא זו בלבד שהחוק והתוקף (הבלי-גבולי) דאור הקדושה נמשך ומאיר בכל מקום מבלי להתחשב במציאות המנגד, אלא עוד זאת, שישנה ההתעסקות עם המנגד לבטלו מכל וכל, ועד - להפכו לקדושה.

והשלמות האמיתית ד"חוק" היא בהחיבור דמטות-מסעי גם יחד:

החוק ד"מטות" - יש בו מעלת אור הקדושה שלמעלה מהגבלה, אבל, כיון שחוק זה הוא מצד העליון, ואינו שייך למציאותו של התחתון, המנגד (ואדרבה - לא מתחשבים בו).

החוק ד"מסעי" - יש בו המעלה דביטול (ועד להפיכת) המנגד, אבל, להיותו מצד התחתון שאין בו התוקף הבלתי-מוגבל העליון, ה"ה במדידה והגבלה, ושייך בו שינוי והפסק.

15) ועד שגם המסעות שנקראו ע"ש הענינים הבלתי-רצויים שאירעו בהם נכללים במסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים, ואדרבה, בהם מודגש יותר הענין דיציאה ודאתהפכא חשוכא לנהורא.

ולכן, השלימות האמיתית ד"חוק" היא בחיבור מטות-מסעי גם יחד - שישנם ב' המעלות: חוק ותוקף המשכת האור שלמעלה מהגבלה, והחוק והתוקף שבביטול (והפיכת) המנגד ע"י העלאת התחתון. ושניהם יחד - שביטול המנגד (ע"י העלאת התחתון) הוא באופן קבוע ונצחי.

ד. ויש להוסיף, שהחיבור דמטות-מסעי הוא ברביעי דוקא (שקורין לרביעי סיום פרשת מטות והתחלת פרשת מסעי), וע"ז נעשית השלימות ד"חוק" שבפרשת מטות-מסעי (כשהן מחוברין) בסיומו של ספר רביעי שבתורה:

אע"פ שמספר שלש מורה על החוק ("חוקה") והתוקף גם במצב של ניגוד (כנ"ל ס"ג), מ"מ, להיותו בהמשך לאחד ושנים, נרגשת בו גם השייכות אליהם. כלומר, אף שמחבר האחד (העליון, שענינו המשכה מלמעלה למטה) עם השנים (התחתון, שענינו העלאה מלמטה למעלה), מ"מ, נרגש בו חיבור של ב' קוין (עליון ותחתון, המשכה והעלאה).

ולכן, השלימות האמיתית דחוק ותוקף (מצד העליון ומצד התחתון גם יחד) היא ב"רביעי" - דרגא מיוחדת בפני עצמה שאינה בהמשך לאחד ושנים, שבה מודגשת שלימות ההתיישבות, כמו כסא של ארבע רגלים שהוא באופן של התיישבות יותר מכסא של שלש רגלים, שמורה על החוק

16) ויש לומר, שמה נמשך כה גם להשנים שמטות ומסעי הם בפ"ע, שגם בהם תה"י העבודה באופן של חוק ותוקף דמטות-מסעי גם יחד.

והתוקף (ביטול המנגד) באופן קבוע ונצחי (בלי גבול).

ויש לומר, שענין זה מודגש עוד יותר בהשייכות דרביעי לחמישי - שבשבת פרשת מטות-מסעי (סיום ספר רביעי שבתורה) מתחילין לקרוא (במנחה) ספר חמישי שבתורה, והוספה יתירה בשנה זו, שסיום ספר רביעי שבתורה הוא בחודש מנחם-אב (דלא כככמה שנים שקורין מטו"מ בשבת מברכים מנ"א בסיומו של חודש תמוז), חודש החמישי - כידוע ש"חמישי" היא דרגא הכי נעלית שלמעלה ממדידה והגבלה ולמעלה מסדר השתלשלות, "החמישית לפרעה"¹⁸, ד"אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין"¹⁹, ובכח זה דוקא נעשה חיבור ב' הקוין דהמשכה והעלאה (תוכן החיבור דמטות-מסעי, וה"חוקה" הקשורה עם מספר שלש ע"י החיבור דאחד ושנים) בתכלית השלימות²⁰.

17) משא"כ רביעי מצ"ע ששייך לשלישי - כמובן ממארו"ל (שבת קד, א) "גימ"ל דל"ת, גמול דלים", היינו, שגימ"ל הוא דרגת המשפיע (המשכה מלמעלה למטה), ודל"ת הוא דרגת המקבל (העלאה מלמטה למעלה).

18) ל' הכתוב - ויגש מז, כד.

19) זח"א ר"י, א.

20) ויש לומר, שענין זה מרומז בהתחלת הספר - "אלה הדברים" - שקאי על "הדברים אשר דבר משה", דברי התורה, שענינה המשכה מלמעלה למטה, ורומז גם על בירור העולם באופן של העלאה מלמטה למעלה, כמובן מדרו"ל (עה"פ "אלה הדברים" שבפרשת ויקהל), "דברים הדברים

* ובתורה גופא - "משנה תורה", ש"משה מפי עצמו אמר", ו"ברוח הקודש" (מגילה לא, ב ובתוס'), חיבור דמלמטמ"ע עם מלמעלמ"ט.

ה. עפ"ז יש לבאר הקשר והשייכות ד"חוק חוק ונתחוק" על ספר רביעי שמסיימים בשבת פרשת מטות-מסעי - לתוכן הזמן דג' השבועות (ובשנה זו - בט' הימים):

ובהקדמה - שהכוונה והתכלית דהחורבן והגלות (התוכן דבין המצרים), היא, על מנת לבוא להמעלה והשלימות דבנין ביה"מ"ק העתיד וגאולה העתידה²¹, מעלה ושלימות שמודגשת בענין ה"חוקה" - ביה"מ"ק השלישי וגאולה השלישית.

וההסברה בזה:

מעלתו של ביה"מ"ק העתיד, "מקדש אדניי כוננו ידיך"²² ("בשתי ידים . . . כשה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבוא, שכל המלוכה שלו"²³), נאמרה כבר בשירת הים, בנוגע לבנין ביה"מ"ק שהיו צריכים לבנות בהכניסה לארץ תיכף

אלה הדברים, אלו ל"ט מלאכות** (שבת ע, א). ונעוץ תחלתו בסופן (סיום ספר חמישי, וכל חמשה חומשי תורה) - "לעני כל ישראל", "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם . . . יישר כח ששברת" (פרש"י עה"פ) - שע"ז נוסף על מעלת לוחות ראשונות, עבודת הצדיקים באופן של המשכה מלמעלה למטה, גם מעלת לוחות שניות, עבודת הבעלי תשובה באופן של העלאה מלמטה למעלה.

21) וכמרומו בלשון חז"ל "עלה אר"י כו' והחריב את אריאל כו' על מנת שיבוא אר"י כו' ויבנה אריאל" (יל"ש ירמ' בתחלתו (רמז רנט)).
22) בשלח טו, יו.
23) פרש"י עה"פ.

** וכולל גם מלאכת הארבעים ("ארבעים מלאכות חסר אחת") השייכת לשבת, מלאכת שמ"ס, היינו, שגם בירור העולם (מלמטמ"ע) קשור עם העבודה בענין קדושה (מלמעלמ"ט).